
GÖÇ

Özel İhtisas Komisyonu Raporu

2014

*Rapor içinde belirtilen görüşler komisyon katılımcılarının ve raportörün görüşlerini yansıtmaktadır.
Bu görüşler Trakya Kalkınma Ajansı'nı bağlamamaktadır.*

İÇİNDEKİLER

TABLolar	3
ŞEKİLLER	3
1. GİRİŞ	4
2. TEMEL KAVRAMLAR	4
2.1. Göç	4
2.2. Göç Çeşitleri	6
2.2.1. İç Göçler	6
2.2.1.1. Mevsimlik Göçler	7
2.2.1.2. Sürekli Göçler.....	7
2.2.1.3. Emek Göçleri.....	7
2.2.1.4. Zorunlu-Gönüllü Göçler	7
2.2.1.5. Dış Göçler.....	7
2.2.1.6. Beyin Göçü.....	8
2.2.1.7. İşçi göçleri	8
2.2.1.8. Mübadele Göçleri	8
3. DÜNYADA GÖÇ	9
4. TÜRKİYE’DE GÖÇ	10
5. TRAKYA BÖLGESİ’NİN (TR21 BÖLGESİ) SOSYO-EKONOMİK YAPISI ve GÖÇ EĞİLİMLERİ	18
5.1 Sosyo-Ekonomik Yapı	18
5.2 Trakya’da Göç Eğilimleri.....	22
5.2.1. Edirne Göç Verileri	26
5.2.2. Kırklareli Göç Verileri	26
5.2.3. Tekirdağ Göç Verileri.....	27
6. GZFT ANALİZ RAPORU	28
7. VİZYON CÜMLELERİ	33
8. HEDEF VE GEREKÇELER	34
9. STRATEJİLER AMAÇ VE HEDEFLER	35
10. SONUÇ	42

TABLolar

Tablo 2 Türkiye' de Net Göç Veren İller, 1980-2000 (%)	16
Tablo 4 TR21 Bölgesi Nüfus Yoğunlukları	18
Tablo 6 Yaş Grubuna göre TR21 Bölgesi Nüfus ve Yaş Bağımlılık Oranı, 2012	19
Tablo 8 TR21 Bölgesi İktisat Faaliyet Kollarının Gayrisafi Katma Değere Katkısı	21
Tablo 9 TR21 Bölgesi İstihdam Edilenlerin İktisadi Faaliyet Kolları, 2012, (15 +)	21
Tablo 10 TR21 Bölgesi İstihdam Edilen Kadınların İktisadi Faaliyet Kolları, 2012, (15+)	22
Tablo 12 İllerin 1975-2000 dönemi net göç hızına göre sıralanışı, 1975-2000	24
Tablo 13 TR21 Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı, 2012	25
Tablo 14 Edirne'nin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2007-2012)	26
Tablo 15 Kırklareli'nin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2007-2012)	26
Tablo 16 Tekirdağ'ın Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2007-2012)	27
Tablo 17 Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (ABD Doları)	28
Tablo 18 Ham Vizyon Cümleleri	33

ŞEKİLLER

Şekil 1: Türkiye'de Nedenlerine Göre Göç Edenler (1995-2000)	14
--	----

1. GİRİŞ

Göç olayları insanlık tarihinde önemli bir yer tutmuş ve tarihin akışına yön vermiştir. M.Ö. 3000-4000 yıllarında Kavimler Göçü olarak adlandırılan, Orta Asya'da yaşayan kavimlerin şiddetli ve uzun süren kuraklıklardan dolayı dünyanın farklı yerlerine göç etmelerinin etkileri uzun yıllar boyunca tartışılmıştır (Uzunoğlu, 2006).

Göçler insanlık tarihi kadar eskidir. Fetihler ve sömürgeleştirme girişimleri hep bazı halkların yerlerinden edilmesi, yeni yerleşim alanlarına zorlanmalarıyla birlikte olmuştur. Göç etme olgusunun temelinde, güvenlik gerekçeleri kadar çalıştırılacak insan gücünün temini de yatmaktadır. Ancak işgücü temininin ön plana çıkması esas olarak 16. Yüzyılın ortalarından itibaren keşfedilen yenedünyanın güney ve kuzey kıtalarında kahve plantasyonlarında, şeker pancarı ve pamuk tarlalarında çalıştırılacak kölelere ihtiyaç duyulması ile önem kazanmıştır (Toksöz, 2006: 11).

İnsanların doğdukları toprakları bırakıp yeni yerlere göç etmesinin temelinde yatan çok sayıda neden vardır. Genellikle bu nedenler, nüfus problemleri, ekonomik problemler, çevre şartlarındaki bozulmalar, siyasi problemler ve savaşlar şeklinde sıralanabilir. Bu nedenlerin en önemlileri ekonomik ve siyasi problemlerdir. Gelir dağılımındaki dengesizlikler, işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik nedenlerle çok sayıda kişi yaşadığı alanları devamlı olarak terk etmektedir (Üçdoğruk: 2002, 158-159).

2. TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Göç

Ekonomik, sosyal, kültürel, dini ve siyasi etkenler, doğal afetler gibi unsurlar daha iyi bir yaşam beklentisi içinde olan birey ve toplumların yaşadıkları ortamları bırakıp geçici veya sürekli olarak yeni yerleşim yerlerine gitmeye karar vermelerine yol açmaktadır. Bu karar "göç" kavramını ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler Nüfus Bürosunun tanımına göre ise göç "kişinin köken yerinden başka bir yere giderek orada kalıcı yerleşmesi ve böylece ikametinin değişmesi" (Danış: 3) olarak ifade edilmektedir.

Bir başka tanıma göre göç, 'kent, kır gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketidir. Göç temelde bir yer değiştirme olayıdır. Bu yer değiştirme ise kır ve kent gibi yerleşim birimleri arasında gerçekleşmektedir. Mahalle ya da semtler arasındaki yer değiştirmeler, göç olarak algılanmamaktadır. Ayrıca yer değiştirme de süre de önemli bir

etkendir. Yerleşme anlamı taşımayan kısa süreli göçler, seyahatler göç olarak kabul edilmemektedir (Es ve Ateş, 221).

Göç hareketi, “itme-çekme” modeli çerçevesinde incelenmektedir. Bireylerin göç kararlarının temelinde, göçün nedenlerini içeren, itici ve çekici faktörler vardır. Bireylerin doğdukları ve alışkın oldukları yaşam tarzını bırakarak göç kararı almasına neden olan etkenlere itici faktörler denilmektedir. Diğer taraftan göç etmek üzere karar verilen yerin cazibelerine ise çekici faktörler adı verilmektedir. Bireyler itici ve çekici faktörler arasında yaptıkları değerlendirme çekici faktörler lehine sonuçlandığında yaşadığı yerleri terk etmektedirler. Bu faktörler iç ve dış göçe göre değişmektedir. Her göç kararında itici ve çekici faktörlerin karışımı bulunmakta ve buna karşılaşılabilecek güçlüklerde eklenmektedir. Bir göçmen gideceği yerden daha çok yaşadığı yer hakkında, bilgi sahibi olduğu için itici faktörleri çekici faktörlere nazaran daha iyi algılayacaktır. İtici faktörler ve kendinden önce göç edenlerden sağlanan bilgilere göre de karşılaşılabilecek güçlüklerin etkisini gidermeye çalışacaktır (Üçdoğruk, 2002:159).

Göçle ilgili üç önemli kıstas vardır. Bunlar sırasıyla; mekân, mesafe ve zaman'dır. Göç bireylerin mekân değiştirmesi olarak tanımlanırken varılan ve terk edilen mekânlar arasındaki mesafe üzerinde uzlaşmaya varılmış bir konu değildir. Buna göre, bir birey ya da ailenin bir kentten başka bir kente ya da kırsaldan kente taşınması göç olarak nitelendirilebilirken, aynı kent içinde gecekondulu mahallesinden lüks bir semte taşınmanın göç olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Zira mekân değiştiren kişi fiziki mesafe olarak uzağa gitmese de sosyal ve kültürel açıdan oldukça farklı bir ortama gitmiştir (Sağlam, 2006: 33-35). Diğer taraftan da, zaman konusunda bazı araştırmacılar göçü bireyin bir yıldan az olmamak üzere yaşadığı ortamı değiştirmesi olarak tanımlarken, bazıları kriter olarak iki nüfus sayımında daimi ikametgahı değişen birey göç etmiştir diye nitelemişlerdir (Bahar ve Bingöl, 2010: 44-45).

OECD ülkelerinde bir yıl başka bir yerde yaşamak göç olarak kabul edilirken, dünyanın başka ülkelerinde bu süre altı aya kadar düşebilmektedir (Danış: 3). Göçün niteliğine baktığımızda ise literatürde karşımıza başlıca dört şekil göç çıkmaktadır. Bunlardan ilki, insanların doğal afet, kuraklık gibi olaylar karşısında çaresiz kalıp göç etmesine neden olan ilkel göç, ikinci sırada sosyal ya da siyasi nedenlerden dolayı zorlama ile yapılan göçler gelmektedir. Üçüncüsü, bireylerin göç kararını tamamen kendilerinin verdiği serbest göç ve nihayetinde ise, göç edenlerin geride kalanları geri çağırması olarak nitelendirilen kitlesel göç gelmektedir.

İnsanlar yaşadıkları çevreden buldukları ortamdan kopmayı, ayrılmayı, uzaklaşmayı pek istemezler. Ancak içinde buldukları koşulların olumsuzluğu çoğu zaman onlara başka çözüm

yolu bırakmamaktadır. Özellikle de ekonomik koşulların yetersizliği insanları; uzaklarda, başka yerlerde ve başka ortamlarda çözüm aramaya yönlendirir. Göçlerin çoğunun yetersiz ekonomik koşullardan kaynaklanması göç olgusu ile yoksulluk arasındaki yakın ilişkiyi akla getirmektedir. İster aynı ülke içerisinde isterse de ülkeler, bölgeler ya da kıtalararası olsun genelde insanlar daha iyi ekonomik koşullar yakalamak üzere yerlerini yurtlarını bırakıp başka yerlere göç ederler. Ancak göçüp yerleştikleri yerlerde de umduklarını çoğu zaman bulamazlar. Dolayısıyla ekonomik yetersizliklerden dolayı, yani yoksulluk nedeniyle yaşadıkları yerleri bırakarak başka yerlere göçenler gittikleri yerlerin de genelde yoksul kesimini oluşturmaktadırlar. (Göngör: 2005, 230).

Kısaca, belli bir nüfusun coğrafi olarak yer değiştirmesi olarak tanımlanabilen göç kavramı (Sağlam, 2006: 33-34), hem insanoğlu ile kaynaklar arasındaki ilişki nedeniyle hem de göç alan ve veren yerlerde meydana getirdiği kalıcı değişiklikler nedeniyle kapsamlı ve köklü bir konudur.

2.2. Göç Çeşitleri

Göçler genel olarak iç ve dış göç olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır.

2.2.1. İç Göçler

Bir ülkenin kendi sınırları içinde gerçekleşen nüfus hareketleri iç göç olarak tanımlanmaktadır. Buna göre iç göçler, bir bölgeden başka bir bölgeye, bir kentten başka bir kente, kırsaldan kente ya da kentten kırsala olmak üzere çeşitli yollarla gerçekleşebilir. İç göçte ülkenin nüfusu değişmezken, bölgelerin ya da kentlerin nüfus yoğunluğu değişir.

İç göç ile ilgili teorik kavramlar uluslararası iktisadın teorisinden ödünç alınarak geliştirilmiştir. Buna göre bölgelerarası göçü mukayeseli üstünlükle açıklamak mümkündür. Buna göre, bir bölgede diğerlerine nazaran istihdam fırsatları ve/veya işçi ücretleri daha iyi ise bu bölge diğerlerinden göç almaktadır ve cazip hale gelmektedir. Bir başka açıklama ise tarım bölgeler ile tarım dışı bölgeler üzerine kurulmuştur. Singer-Prebisch tezi olarak da bilinen bu teoriye göre ticaret haddi uzun dönemde tarım aleyhine değişmesi sonucu tarım dışı sektör sürekli göç alan sektördür. Bu görüşü destekleyen bir başka teori ise Lewis tarafından geliştirilen model ile gündeme gelmiştir. Bu modelde ekonomi iki sektörden meydana gelmektedir: kırsal tarım ve kentsel sanayi. Bu şekilde dual ekonomi kavramına ulaşan çalışma, göçün sektörler arasındaki gelir ve istihdam imkânı farklılığından kaynaklandığını ve geleneksel olandan modern olana doğru bir akım olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka yaklaşım ise, iç göçün bölgelerarası sosyo-ekonomik eşitsizlikten ortaya çıktığını söylemektedir. Buna göre bölgelerarasındaki

gelişme düzeyi farklılıkları merkez ve çevre kavramlarını gündeme getirir ve çevreden merkeze doğru bir nüfus akımı olur. Buna benzer bir başka görüş ise Myrdal'ın kutuplaşma teorisi olarak bilinen teoridir. Bu teori emek ve sermayenin hızla geri kalmış bölgelerden gelişene bölgelere kayacağını ve dolayısıyla zengin bölgelerin daha zengin fakirlerin de daha fakirleşeceğini söylemektedir (Çelik, 2007: 92-93).

İç göçler kendi içinde dört guruba ayrılmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012: 169-172).

2.2.1.1. Mevsimlik Göçler

İnsanların bir yılın belli bir süresini birden fazla değişik mekânda geçirmeleri olarak tanımlanır. Buna göre çalışmak için mevsimsel olarak başka bir memlekete gidip işi bitince dönenler tatile ya da gezmeye yaşadıkları yer dışında başka yörelere gidenler ya da bir mevsimi geçirmek veya dinlenmek amacıyla yaylaya çıkanlar, bağ evine/yazlığa gidenler mevsimlik olarak göç etmiş sayılırlar. Bu tip göçte kalınan sürenin kısalığı nedeniyle birden fazla kültür aynı ortamda iç içe varlığını sürdürmekte ve bu durum farklı kültürler arasındaki etkileşimi artırmaktadır.

2.2.1.2. Sürekli Göçler

Bireylerin yaşadıkları yeri temelli olarak terk ederek bir başka yere yerleşmeleri durumudur. Sürekli göçler gönüllü ya da zorunlu olarak yapılabilir. Bireyler daha iyi bir yaşam sürmek, eğitim almak gibi nedenlerden dolayı göç etmeye kendileri de karar verebilirlerken bu kararı, savaş, doğal afet ya da kan davası gibi nedenlerden dolayı devlet de onlar adına alabilir.

2.2.1.3. Emek Göçleri

Tayin nedeni ile yapılan göçler ve iş göçleridir. Bu göçler geçici ya da sürekli olabilir. Bulunduğu yerde iş bulamayıp bir başka yere çalışmaya giden bireyler iş göçleri kapsamında değerlendirilir. Böylece, bir bölge ya da şehirdeki emek gücü arzının bir başka bölge ya da şehirdekinden fazla olması nedeniyle çok olandan az olana doğru bir akım gerçekleşir.

2.2.1.4. Zorunlu-Gönüllü Göçler

Bireylerin kendi kararlarıyla daha iyi imkânlardan yararlanmak ve daha yüksek bir hayat standardını yakalamak için gerçekleştirdiği göçler gönüllü göç olarak ifade edilmektedir. Bazı olay ya da durumlar karşısında devletin bir bölgedeki vatandaşlarını başka bir bölgeye sürekli olarak göndermesi ise zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır.

2.2.1.5. Dış Göçler

Bir ülke vatandaşlarının bir başka ülkeye kalıcı olarak gidip yerleşmesi dış göç olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin yaşadıkları ülkeyi terk etmelerinin nedeni daha iyi koşullarda

yaşamak gibi gönüllü ve bireysel kararlara dayanabileceği gibi birtakım sebeplerden dolayı devletlerin vatandaşlarını buna zorlaması yoluyla da olabilmektedir. Dış göç kavramı kendi içinde üç'e ayrılır (Koçak ve Terzi, 2012: 173-175).

2.2.1.6. Beyin Göçü

Genel anlamda gelişmekte olan ülkeden gelişmiş ülkeye ama bazen de gelişmiş ülkeden bir başka gelişmiş ülkeye yetişmiş, kalifiye, iyi eğitilmiş ya da yetenekli bireylerin göç etmesi olarak tanımlanmaktadır. Bireyin yaşadığı ülkede uzmanlaştığı alanla ilgili iş olanaklarının kısıtlı olması, yaptığı işin yeterince karşılığını alamaması, daha iyi yaşam standartları altında yaşamak istemesi, daha iyi bir eğitim ve araştırma imkânının ancak yurtdışında mümkün olması gibi nedenlerden dolayı bireyin bu imkânları kendisine sunan gelişmiş bir ülkeye yerleşmesidir. Göç veren ülke için bu durum, beşeri sermayesinden ciddi bir kayıp anlamına gelmekte ve beyin göçü önüne geçilemeyen bir süreç haline gelirse göç veren ülkenin gelişme hızını da yavaşlatmaktadır.

2.2.1.7. İşçi göçleri

Bir ülkede oluşan işgücü açığının bir diğer ülkedeki işgücü fazlasıyla giderilmesi işçi göçüyle mümkün olabilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde nispeten ucuz olan vasıfsız işgücü gelişmiş ülkelerdeki pahalı işgücünün yerine ikame edilmektedir. Bu durum işgücü piyasasında rekabeti arttıracak ve ücretleri düşürecektir. Diğer yandan gelir seviyesi yüksek, göç alan ülkedeki işverenler için ise uluslararası piyasalarda kaybettikleri mukayeseli üstünlüğü maliyeti düşürerek yeniden yakalama imkânı anlamına gelmektedir. Göç veren ülke ise hem işgücü piyasasındaki yoğunlaşmayı ortada kaldırmayı hem de giden işçilerin bir gün dönecekleri düşüncesiyle onların tecrübelerinden yararlanarak yerli sanayiye geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece ülke içinde fazlalığı hafifleyen işgücü arzı ülke içindeki işçi ücretlerinin de aşırı düşük değerlere inmesini önleyecektir. Göç veren ülke için bir başka pozitif katkı ise göçmen işçilerin gelirlerinin bir kısmını döviz olarak memleketlerine aktarmaları olacaktır.

2.2.1.8. Mübadele Göçleri

Kelime anlamı değiş-tokuş olan mübadele, iki ülkenin kedi aralarında anlaşarak vatandaşlarını karşılıklı olarak değiştirmesi anlamına gelmektedir. Özellikle savaş sonrası değişen sınırlar yüzünden, başka ülkenin eline geçen topraklarda kalan nüfusun ana ülke ile bağlarının kopmaması, kültür ve din gibi devamlılıkların sağlanması için başvurulan bir yöntemdir. Böyle bir zorunlu göçün olumsuz yanı ise, sadece din ya da etnik kökene bakılarak gerçekleştirildiğinden, göç edenlerin doğup büyüdüğü yerleri ve kültürlerini terk etmelerinin yaratacağı etkilerdir. Göç veren ülke için ise hem yeni gelen nüfusun uyum sorunu hem de göç edip giden beşeri sermayenin eksikliği gündeme gelmektedir.

3. DÜNYADA GÖÇ

Göç ve göçmen ilişkisinin girift, kompleks ve kavranması zor bir ilişki olduğu açık bir gerçekliktir. Bununla birlikte çağımızda yaşanan küreselleşme olgusu da, bu karşılıklı ilişkiyi etkileyerek daha da karmaşık hale getirmektedir. Söz konusu karmaşık yapı, göç çalışmalarının önündeki en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır (Çağlayan, 2006).

Küreselleşme süreci göç, göçün yapısı ve biçimi üzerinde etkili olmuş ve yeni göç biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Uluslararası göçün politik yapısı, sanayileşmiş ülkelere doğru olan ekonomik temelli göçler, küresel ekonomi içerisindeki göçmen işgücünün yapısı, uluslararası göçün yeni formları ve göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki uyum sorunları küreselleşme süreciyle birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. Tüm bu faktörler göç çalışmalarının parçalanmasına sebep olmakta ve kapsayıcı bir göç ve göçmen teorisinin oluşturulmasının önünde bir engel teşkil etmektedir. Böyle kapsayıcı bir göç teorisinin oluşturulmasındaki bir diğer engel ise, göç olgusunu dinamik bir şekilde, sürekli kendini yenileyen bir yapı olarak ortaya çıkmasıdır. Küreselleşme, göç olgusunu ve sürecini dinamik kılan önemli bir etkidir. Böylece küreselleşme, göç eden kimsenin kim olduğundan başlayarak, göç edilen yerin niteliklerine kadar pek çok göç faktörünü etkilemekte ve her göçün diğerinden farklı olmasını beraberinde getirmekte, bu da göç üzerine çalışan sosyal bilimcilerin genelleme yapabilme olasılığını zayıflatmaktadır. Dolayısıyla bu gelişmeler içerisindeki girift yapı, yapılan çalışmalarda göç ve göçmen ayrımını yok etmektedir (Çağlayan, 2006).

Ülkeler arasındaki eşitsizlik arttıkça insanların daha iyi standartlara ulaşma arayışları da artmakta ve dolayısıyla birey bu refahtan payını alabilmek için bütün maliyetine katlanıp göç etme eğilimine girmektedir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde yaşanan nüfus ve giderek artan ücretlerle yükselen maliyetler yüzünden bu ülkelere giren ucuz emek gücü bu bağlamda bu ekonomilere taze kan katmaktadır.

Dünyada göç sorunu sadece bugünün değil geçmişin de gündemini meşgul etmekteydi. 1470-1870 yılları arasında Afrika'dan Amerika'ya 9-11 milyon kişi köle olarak götürüldü. Yine bir başka büyük göç hareketi 1850-1914 yılları arasında Avrupa'dan başta Amerika, Avustralya gibi yeni kıtalar olmak üzere dünyaya yayıldı. Bu dönemde Avrupa'yı terk eden kişi sayısının 40 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Ancak 1950 sonrasında ise Avrupa'ya göç tersine dönmeye başladı (Daniş: 4).

Uluslararası Göç Örgütü'ne göre bugün dünyada 214 milyon civarında göçmen olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakam dünya nüfusunun yaklaşık %3'üne denk gelmektedir. Örgütün rakamlarına göre göçmen sayısı ülkeden ülkeye oldukça değişiklik göstermektedir. En yüksek göçmen oranına sahip ülkeler, sırasıyla: Katar %87, Birleşik Arap Emirlikleri %70, Ürdün %46, Singapur %41 ve Suudi Arabistan %28'dir. Buna karşın topraklarında en az oranda göçmen barındıran ülkeler ise: Güney Afrika %3,7, Slovakya %2,4, Türkiye %1,9, Japonya %1,7, Nijerya %0,7, Romanya %0,6, Hindistan %0,4 ve Endonezya %0,1 olarak sıralanmaktadır (IOM, erişim 2013).

Göçün niteliği ülkeden ülkeye çok değişmektedir. ABD ve Fransa gibi ülkelerde yasal yollardan göç edenlerin çoğu bunu ya ailevi nedenlerle ya da evlilik hayatına başlamak için gerçekleştirmektedirler. İsviçre gibi ülkelerde ise, göçmenlerin çoğu bu ülkede çalışma ve oturma hakkına sahip olmak için göç etmektedirler. Avustralya, Kanada ve ABD gibi geleneksel "yerleşim ülkelerinde" göçmenlerin çoğu buralara süresiz olarak yerleşmeyi planlarken, Avrupa Birliği gibi çok sayıda ülkeyi kapsayan serbest dolaşım bölgesi içinde göç ise daha çok geçici olarak gerçekleşmektedir (OECD, 2009: 3).

Göçün tarihsel olarak geçmişteki ve 20. Yüzyıldaki nedenlerine bakıldığında, kapitalizmin dünya çapında egemenliğini kurma sürecinde bu gelişimin asli unsuru olarak kapitalist birikim sürecinin yayılcı niteliğinin ve işverenlerin işgücü maliyetlerini düşük tutma isteğinin uluslararası düzeyde işgücü talebine, dolayısıyla emek göçüne yol açtığı görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, gelişmekte olan ülkelerde kapitalist piyasa ilişkilerinin güç kazanmasına bağlı olarak kendine yeterli yerel ekonomilerin piyasaya açılması ve piyasalarla rekabet edememesi sonucu buldukları köy ve kentte geçinme imkânı bulamayan ve giderek artan sayıda insan ülke içinde veya ülke dışına göç etmek durumunda kalmışlardır. Gelişmiş sanayiye sahip ülkelerinin önce emek yoğun sanayi dallarında ve madencilikte, sonrasında hizmet sektörünün vasıfsız işlerinde istihdam etmek üzere işgücü talep etmesi ülke dışına göçü mümkün kılmıştır (Toksöz, 2006:3).

4. TÜRKİYE'DE GÖÇ

Anadolu toprakları yüzyıllardır coğrafi konumu gereği hem devamlı göç alıp vermiş hem de kıtalararası göç hareketliliğinin geçiş noktası olmuştur.

Yakın tarihte özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları göç açısından oldukça hareketli geçmiştir. Hem kaybedilen topraklardan ana yurda gelip yerleşenler hem de yeni kurulan ülkelere Anadolu'dan gidenler dış göçün başlıca nedenini oluşturmuştur. 1923–1960 yılları

arasında sadece Balkanlardan yaklaşık olarak 1.124.000 kişinin göç ettiği tahmin edilmektedir (Danış: 17).

Cumhuriyetle birlikte kentten kente ve köyden kente az da olsa bir nüfus akımı tespit edilmektedir. Ancak asıl hareketlilik 1950'li yıllardan itibaren yaşanmıştır. Buna göre Türkiye'de 1927 itibariyle kent nüfusunun toplam nüfus içindeki payı %24.22 iken bu oran 1950'de %24.94 olmuştur. Bu rakam 1960, 1970, 1980, 1990, 2000 ve 2010 yıllarında sırayla %28, %34, %42, %53, %64 ve %76 olmuştur. 1950'li yıllardan itibaren gözlemlenen bu hızlı değişimin arkasında yatan nedenler; Türkiye'nin hızla makineleşip sanayileşmesi, kırsalda gelirin sanayide elde edilenden hep düşük kalması, toprağın giderek belli ellerde toplanması, gelişen ulaşım imkanları, değişen miras hukuku ile toprağın bölünerek azalması ve geleneksel toprağa bağlı feodal yapının hızla bozulması, olarak sıralanabilir (Özdemir, 2012: 2-5).

Göç özellikle, yoğun ve kontrolsüz biçimde yaşandığı dönemlerde kentin ekonomik, toplumsal, kültürel ve politik yaşamına damgasını vuran bir olgu olarak ortaya çıkar. Örneğin, Türkiye'de, birçok az gelişmiş ülkede olduğu gibi, 1950 ve 1960'lardaki sanayileşmeye koşut olarak gelişen yoğun göç akımları, kentsel çalışmaların ilgi odağı olmuştur. Göçün yoğun ve kontrolsüz biçimde yaşanması, bu olgunun kentler üzerindeki etkisini arttıran önemli bir unsur olmuştur. (Kaygalak, 2009: 18).

Bunu izleyen yıllarda ise kentleşme oranının gittikçe artmasının önemli nedenlerinden biri olarak kapitalizmin köye ulaşması gösterilmektedir. Buna göre köy halkı kendi geçimini sağlamanın ötesinde piyasa için üretim yapmaya başlamıştır. Piyasa için üretime geçmenin gereği olarak da maliyetleri düşürmek adına ölçeği büyütme çabası birçok köylüyü toprağından etmiş, toprağıni işleyenleri de verimli olmayan yollarla üretime sevk ettiğinden gelirinde düşüşe neden olmuştur. Bunun yanı sıra kentlerde meydana gelen hızlı değişim; iş olanaklarının ve ücretlerin artması ve kentin bireye sunduğu diğer imkânların fazlalaşması kentleri bir cazibe merkezi haline getirmiştir. 1980'li yıllar ise Türkiye'nin liberalleştiği dönemde kentleşme had safhaya çıkmış ve bu yıllarda kent nüfusu köy nüfusunu geçmiştir (Özdemir, 2012: 2-7).

Türkiye'nin 1980 sonrası dönemde yaşadığı ülke içi çalkantılar, bölgesel farklılıklar ve etnik sorunlarla bütünleşen göç olgusu, bir yanda "mağdur" diğer yanda "suçlu" ya da "sosyal problem" olarak algılanacak göçmenleri kentsel yaşamda hızla görünür kılmıştır. Ortaya çıkan yeni kent yoksullarının karşı karşıya kaldıkları alt yapı sorunları, içinde buldukları sosyal-ekonomik ve kültürel açmazlar göz ardı edilemez bir boyuta ulaşmıştır (Kaya, 2012 :39).1980

sonrası gerçekleşen nüfus hareketliliğinin nedenlerinden biri zorunlu göç olurken, kırdan kente olan göçün yanı sıra kentler arası göç başlamıştır. 1950’li yıllarda ise, kırsal alanların itici ve kentsel alanların çekici faktörleri etrafında oluşan kitlesel göç, özellikle 1990 sonrasında nitelik değiştirmiştir (Güneş, 2012:190).

Özellikle 1990’lı yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da kırsal kesiminin önemli bir bölümünü yaşam alanlarını güvenlik nedeniyle terk etmek zorunda bırakan ortamı ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında yapılmakta olan barajlar nedeniyle kır-kent göçünün, ülke içindeki iç göç hareketleri içinde önemli bir yer tutmaya devam ettiren gelişmeler olmuştur. Bu süreçte, söz konusu bölgelerdeki “zorunlu göç” kategorisine giren kırsal nüfus hareketliliğine bağlı olarak Antep ili başta olmak üzere Urfa ve Diyarbakır gibi bölgenin merkezi niteliğindeki kentlerde ciddi bir nüfus yoğunlaşması yaşanmıştır. (Kaygalak, 2009: 81).

1990’lı yıllardan günümüze devam eden süreçte ise Türkiye’de göçün sadece kırdan kente değil aynı zamanda Doğu’dan Batı’ya bir seyir izlemesi ve kentlerin köye göre kesin bir üstünlük sağlaması şeklinde gerçekleşmiştir.

Göçün akım yönleri, kırdan-kente, kentten-kente, kentten-kıra ve kırdan-kıra olabilir. Türkiye’de göçler çoğunlukla kırdan-kente ve özellikle son yıllarda yoğun olarak kentten-kente olmaktadır. Göçü ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hızlı kentleşme, kentlerde “çekme” etkileri, kırdan ise “itme” etkileri ile açıklanabilir (İçduygu, Sirkeci ve Aydınğün, 216).

Ülkemizde iç göçler bir kentleşme dinamiği olarak ifade edilmektedir. Kırsal yapıda meydana gelen dönüşümlere ve değişimlere bağlı olarak, kırsal kesimde artan nüfus toplumsal, ekonomik ve kültürel nedenlerden dolayı köylerden kentlere, iç kesimlerden kıyılara ve doğudan batıya doğru göç etmektedir. Bu göç süreciyle birlikte köyler ve kasabalar nüfus kaybederek küçülürken, kentler ve büyük kentler göç alarak hızla nüfus artışına maruz kalmaktadırlar (Erjem, 1997; Pazarlıoğlu, 2007).

Kırdan kente emek aktarımına ilişkin ilk kapsamlı model ise 1950’lerde Lewis tarafından geliştirilmiştir.. Modernleşme paradigması içindeki bu bakış açısı, ikili bir ekonomi yapısında göçün “denge kurucu” bir mekanizma olduğunu varsayar. Az gelişmiş ülkelerde bölgeler arasında var olan dengesizlik temel göç nedenidir. Göç ile birlikte ülke içi bölgeler arası nüfus ve ücret farklılaşması da dengelenmiş olmaktadır (Ersoy, 1985:9; Kaygalak, 2009: 14).

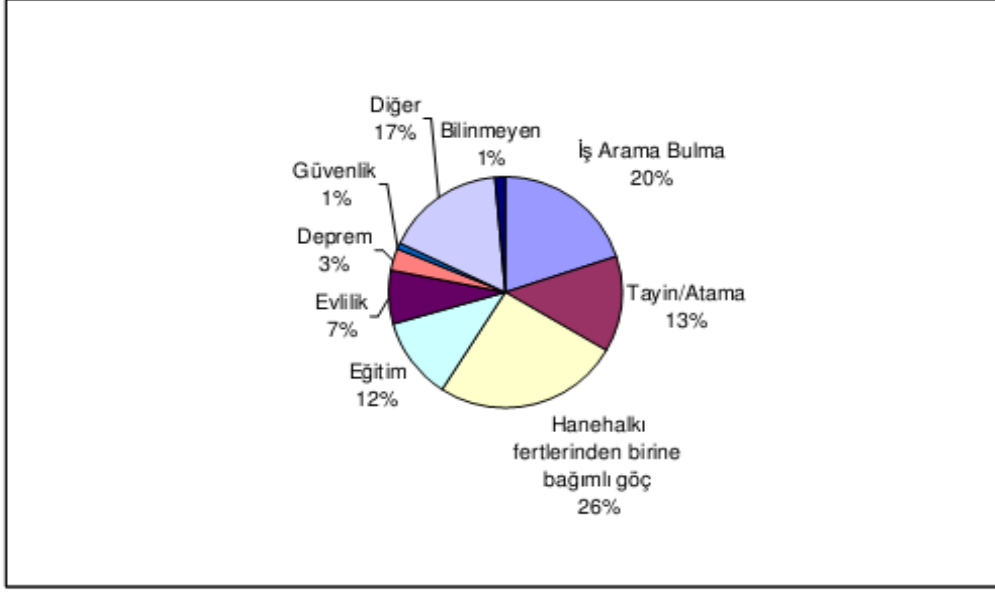
Kırdan kente göçün en büyük nedeni iki kesim arasındaki gelir farklılığıdır. Göç eden insanlar kentleri iş imkânlarının fazlalığından dolayı tercih etmektedirler. Kente geldiklerinde konut olarak gecekondü bölgelerine yerleşmektedirler. Vasıfları düşük olduğundan modern sanayide değil, daha çok geleneksel sanatlarda, küçük sanatlarda ve enformel işlerde çalıştıkları görülmektedir. İşsiz kalanların kente uyumu gecikmekte ve gayri meşru yollardan para kazanma yolları artmaktadır (Es ve Ateş, 222).

Türkiye’de iç göç olgusu, diğer az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, kentsel merkezlerin hızlı modernizasyon geçirmesi ve bununla beraber sanayileşme ve endüstri olgularına geçiş yapmaları neticesinde, artan işgücü ihtiyacını karşılamak için gerçekleşmiştir. Zaman içerisinde iç göç olgusunun nedenleri değişikliklere uğramış, işgücü talebini karşılamakla beraber, insanların rahat ve sosyal bir yaşam geçirmek, kendilerini güvende hissettikleri bir yerde yaşamlarını sürdürmek gibi istekleri nedeniyle, kırsal kesimden kentsel kesimlere doğru bir iç göç olgusu yaşanmaya başlamıştır (Özdemir, 2008:43)

Kente göç eden kadınların doğurganlık eğilimlerinin yüksek oluşu göç dışında kent nüfusunu arttırıcı bir etkidir. Türkiye’de hızlı kentleşme karşısında kentler gerek alt yapı gerekse üst yapı olarak modern dönüşümü henüz sağlayamamış ve nüfus dönüşümü henüz tamamlanamamıştır. Kentler hem kırsal hem de kentsel bir yapının bir arada yürüdüğü ikili yapı görünümünü taşımaktadır (Deliktaş ve ark., 2008).

Göç sonrasında, aile içerisinde babanın iş bulamaması özellikle çocuklar ve diğer hane halkı üzerinde önemli problemler yaratmaktadır. Babanın iş bulamaması aile içi şiddete ve aile birliğinin bozulmasına kadar gidebilmektedir. Babanın veya annenin iş bulamaması durumunda çocuğun iş arama süreci başlamakta ve dolayısıyla çocukların iş hayatına itilmeleri ile eğitim sürecinden kopmalar başlamaktadır.

Türkiye’de bölgeler arasındaki eşitsizlik nüfus hareketliliğinin başlıca açıklayıcılarından. Yapılan ampirik çalışmalar göç veren illerin düşük gelir düzeyinden ziyade göç alan illerin yüksek gelir düzeyinin göç kararında daha etkili olduğunu göstermiştir (Yamak, s.16). Çalışmada, göç veren illerden dışarı akan nüfusun %25’i bu değişikliği ekonomik nedenlerle yaparken, göç alan illere gelen nüfus bu yer değişikliğini %70 ekonomik nedenlerle gerçekleştirmiştir (Yamak: 16).

Şekil 1: Türkiye’de Nedenlerine Göre Göç Edenler (1995-2000)

Kaynak: Bahar, Bingöl, 2010: 49.

Türkiye’de 1995-2000 yılları arasında gerçekleşen göçlerin analiz edildiği çalışmada, bireylerin neden göç kararı alındığı ortaya konmaktadır. Hane halkı fertlerinden birine olan bağımlı göç dışlandığında göç kararını aldırان en önemli nedenin iş arama/bulma, yani ekonomik güdüler olduğu Şekil.1’de görülmektedir (Bahar ve Bingöl, 2010: 48-50).

İstanbul’un gecekondu mahallelerinde yürütülen bir çalışmada ise erkeklerin %47, kadınların ise %52 oranında köyü terk edip İstanbul’a göç etmelerinin nedeni maddi zorluk olarak açıklamaktadır (Bahar ve Bingöl, 2010: 48-50).

Türkiye’de gelir eşitsizliği göç hareketinin en temel nedenlerinden biridir. Türkiye’de bölgeler itibariyle ekonomik gelişme bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Marmara ve Ege bölgesi gibi gelir düzeyi yüksek bölgeler göç alırken Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ise göç vermektedirler. Dolayısıyla, iç göç “doğu-batı” yönünde meydana gelmektedir.

Türkiye’de az gelişmiş bölgelerden iş olanaklarının daha geniş olduğu sanayi ve ticaret merkezleriyle iklim koşullarının daha elverişli olduğu gelişmiş bölgelere doğru yoğun bir iç göç yaşanmaktadır. Yaşanılan bölgenin doğal koşulları, sel baskını, deprem ve terör zorunlu göçe yol açabilmektedir.

Tablo 1 Türkiye’de Net Göç Alan İller, 1980-2000 (%)

	İLLER	1980 -1		İller	1985 -2		İLLER	1990 -3		İLLER	2000-4
1	Kocaeli	10,6	1	Kocaeli	6,3	1	Kocaeli	10,3	1	Tekirdağ	9,7
2	İstanbul	7,1	2	İstanbul	5,6	2	İstanbul	10,2	2	Muğla	7
3	İzmir	7,1	3	İçel	5,4	3	Antalya	8	3	Antalya	6,4
4	Bursa	5,8	4	Hatay	4	4	İçel	6,6	4	Bilecik	5,8
5	İçel	5,6	5	İzmir	3,9	5	İzmir	6,2	5	İstanbul	4,6
6	Antalya	2,6	6	Bursa	3,9	6	Bursa	6	6	Bursa	4,5
7	Ankara	2	7	Antalya	3,2	7	Muğla	5,6	7	İzmir	3,9
8	Hatay	1,9	8	Adana	1,6	8	Tekirdağ	4,6	8	Isparta	3,1
9	Eskişehir	1,6	9	Eskişehir	1,6	9	Aydın	2,6	9	Çanakkale	2,7
10	Tekirdağ	1,6	10	Aydın	1,4	10	Ankara	2,4	10	Aydın	2,6
11	Kayseri	1,6	11	Ankara	1,3	11	Manisa	2	11	Ankara	2,6
12	Aydın	1,6	12	Sakarya	1,3	12	Bilecik	1,9	12	Şırnak	2,1
13	Manisa	1,1	13	Tekirdağ	0,9	13	Adana	1,6	13	Denizli	1,9
14	Zonguldak	1	14	Manisa	0,7	14	Denizli	1,5	14	Kırklareli	1,8
15	Kütahya	0,9	15	Muğla	0,7	15	Batman	1,4	15	Eskişehir	1,5
16	Sakarya	0,8	16	Bilecik	0,7	16	Eskişehir	1,1	16	İçel	1,2
17	Muğla	0,4	17	Denizli	0,4	17	Sakarya	1,1	17	Düzce	0,8
18	Adana	0,1	18	Balıkesir	0,3	18	Balıkesir	0,5	18	Balıkesir	0,5
			19	Kütahya	0 (*)	19	Karaman	0,5	19	Yalova	0,4
						20	Uşak	0,2	20	Manisa	0,3
									21	Gaziantep	0,3
									22	Konya	0,1
									23	Kocaeli	0,02

Kaynak: Çelik, 2007: 104

Not: *37 kişi.

Tablo.1’de, 2000 yıllarında en çok net göç alan iller sırasıyla %9,7 Tekirdağ, %7 Muğla ve %6,4 ile Antalya olduğu görülmektedir.

Tablo 2 Türkiye' de Net Göç Veren İller, 1980-2000 (%)

	İller	1980 (1)		İller	1985 (2)		İller	1990 (3)		İller	2000 (4)
1	Kars	-	1	Tunceli	-	1	Kars	-	1	Ardahan	-
2	Tunceli	-9,8	2	Kars	-8,2	2	Tunceli	-	2	Bartın	-8,7
3	G. Hane	-9	3	Erzurum	-6,6	3	Siirt	-	3	Sinop	-7,6
4	Bitlis	-8,6	4	Sivas	-5,2	4	G. Hane	-	4	Siirt	-7,5
5	Ağrı	-8,4	5	G. Hane	-5,7	5	Bayburt	-	5	Zonguldak	-7,3
6	Sivas	-7,8	6	Ağrı	-5,6	6	Erzurum	-12	6	Adıyaman	-7
7	Mus	-6,9	7	Artvin	-5,3	7	Sivas	-	7	Mardin	-6,7
8	Erzurum	-6,8	8	Mus	-5,2	8	Mus	-	8	Artvin	-6,3
9	Artvin	-6,3	9	Ordu	-4,6	9	Artvin	-	9	Kars	-6,1
10	S.Urfa	-6,2	10	Bingöl	-4,6	10	Ağrı	-10	10	Mus	-6
11	Mardin	-6,2	11	Giresun	-4,6	11	Erzincan	-9,8	11	Bayburt	-5,9
12	Cankırı	-6,1	12	Erzincan	-4,3	12	Sinop	-9,4	12	Corum	-5,8
13	Bingöl	-5,6	13	Siirt	-4,3	13	Bingöl	-9,1	13	Ağrı	-5,6
14	Yozgat	-5	14	Sinop	-4	14	Rize	-8,7	14	Erzurum	5,5
15	Corum	-4,7	15	Cankırı	-3,9	15	Kırşehir	-8,3	15	Sivas	5,1
16	Elazığ	-4,5	16	Bitlis	-3,8	16	Giresun	-7,7	16	Bingöl	-5
17	Malatya	-4,4	17	Adıyaman	-3,7	17	Bitlis	-7,5	17	Tokat	-4,8
18	Giresun	-4,1	18	Trabzon	-3,7	18	Cankırı	-7,2	18	Samsun	-4,6
19	Kırşehir	-4	19	Corum	-3,5	19	Mardin	-7,2	19	Kırşehir	-4,5
20	Erzincan	-3,9	20	Rize	-3,4	20	Trabzon	-7	20	Batman	-4,5
21	Adıyaman	-3,5	21	Amasya	-3,3	21	Tokat	-7	21	Ordu	-4,5
22	Ordu	-3,3	22	Elazığ	-3,3	22	Kastamonu	-6,9	22	Van	-4,4
23	Sinop	-3,3	23	Mardin	-3,3	23	Yozgat	-6,7	23	Yozgat	-4,2
24	Tokat	-3	24	Yozgat	-3	24	Amasya	-6,1	24	Karabük	-4
25	Siirt	-2,9	25	Tokat	-2,9	25	Corum	-6,6	25	Bolu	-4
26	Rize	-2,7	26	Van	-2,7	26	Niğde	-5,7	26	D. Bakır	-4
27	Trabzon	-2,7	27	Kastamonu	-2,7	27	Ordu	-5,6	27	S.Urfa	-3,9
28	Kastamonu	-2,6	28	Kırşehir	-2,7	28	Malatya	-5,5	28	Kilis	-3,9
29	Amasya	-2,5	29	Afyon	-2,7	29	Elazığ	-4,7	29	Tunceli	-3,6
30	Diyarbakır	-2,5	30	Niğde	-2,3	30	K. Maras	-4,3	30	Hatay	-3,3
31	Afyon	-2,5	31	Malatya	-2,2	31	Nevşehir	-4,2	31	Kırıkkale	-3,2
32	Van	-1,9	32	S.Urfa	-2,2	32	Afyon	-3,9	32	Kastamonu	-3,2
33	Niğde	-1,7	33	Burdur	-1,8	33	Adıyaman	-3,8	33	K. Maras	-2,8
34	Hakkari	-1,6	34	Edirne	-1,6	34	Van	-3,8	34	Amasya	-2,6
35	Nevşehir	-1,5	35	D. Bakır	-1,6	35	Burdur	-3,7	35	Adana	-2,4
36	Kırklareli	-1,4	36	Isparta	-1,5	36	D. Bakır	-3,5	36	Osmaniye	-2,4
37	K. Maras	-1,3	37	K. Maras	-1,4	37	Hakkari	-3,4	37	Sakarya	-2,3
38	Bilecik	-1,3	38	Samsun	-1,4	38	Zonguldak	-3	38	Elazığ	-2,3
39	Samsun	-1,2	39	Uşak	-1,2	39	S.Urfa	-3	39	G. Hane	-2,3
40	Edirne	-0,9	40	Bolu	-1	40	Samsun	-2,9	40	Burdur	-2,2
41	Isparta	-0,9	41	Kırklareli	-0,8	41	Kırıkkale	-2,8	41	Afyon	-2,2
42	Balıkesir	-0,8	42	Bilecik	-0,7	42	Sırnak	-2,5	42	Rize	-2,1
43	Burdur	-0,8	43	Konya	-0,7	43	Edirne	-2,2	43	Bitlis	-2,1
44	Konya	-0,7	44	Kayseri	-0,7	44	Kırklareli	-2,1	44	Malatya	-2,1
45	Denizli	-0,7	45	Hakkari	-0,7	45	Kayseri	-1,9	45	Cankırı	-1,8
46	Uşak	-0,5	46	G. Antep	-0,5	46	Konya	-1,8	46	Edirne	-1,4
47	Canakkale	-0,4	47	Canakkale	-0,4	47	Isparta	-1,7	47	Aksaray	-1,3
48	G.Antep	-0,2				48	Kütahya	-1	48	Giresun	-1,2
49	Bolu	-0,1				49	Aksaray	-0,9	49	Hakkari	-1,2
						50	Bolu	-0,9	50	Karaman	-1,2
						51	Canakkale	-0,5	51	Trabzon	-1,1
						52	Hatay	-0,3	52	Iğdır	-0,9
						53	G. Antep	-0,1	53	Nevşehir	-0,7
									54	Uşak	-0,6
									55	Erzincan	-0,4
									56	Kayseri	-0,3
									57	Niğde	-0,2
									58	Kütahya	-0,2

Tablo.2’de, 2000 yıllarında en çok net göç veren illerin sırasıyla %-10,7 Ardahan, %-8,7 Bartın ve %-7,6 ile Sinop olduğu görülmektedir.

Türkiye’de göç eden nüfusun çoğunluğu büyük şehirlere yönelmiş ve bu şehirlerin nüfusu hızla artmıştır. Nüfus artışı sonucunda meydana gelen hızlı şehirleşme zamanla plansız kentleşmeye neden olmuş ve şehirlerde bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Özellikle insanların kırsal alanlardan şehirlerdeki barınma ve istihdam gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmadan şehirlere göç etmesi kentlerde var olan sosyo-ekonomik sorunları daha da ağırlaştırmıştır. Türkiye’de iç göç hareketi günümüzde büyük boyutlara ulaşmış, özellikle büyük kentlerin çevresinde sefalet mahalleleri oluşturmuş ve çarpık kentleşme sorunu ortaya çıkmıştır (Mutluer, 2003:1; Gürbüz, 2007:2).

Yamak ve Yamak tarafından Türkiye’de 67 ilin 1980-1990 dönemi net göç oranları ile kişi başına düşen gelir rakamları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak incelenmiş ve bu kapsamda nüfusun ne kadarlık bir kısmının ekonomik nedenlerle göç ettiği ve dolayısıyla gelirin yöresel dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi durumunda ne kadarlık bir iç göç hareketinin olacağı incelenmiştir. Çalışmada, yöresel bazdaki gelir dengesizliğinin iç göç üzerinde önemli rol oynadığı ve bu rolün de net göç veren illerin düşük gelir düzeyinden ziyade net göç alan illerin yüksek gelir düzeylerinden kaynaklandığı belirlenmiştir.

5. TRAKYA BÖLGESİ'NİN (TR21 BÖLGESİ) SOSYO-EKONOMİK YAPISI ve GÖÇ EĞİLİMLERİ

5.1 Sosyo-Ekonomik Yapı

Trakya Bölgesinin sosyo-ekonomik yapıları göç eğilimleri çerçevesinde ele alınmıştır.

Tablo 3 Trakya Bölgesinde Yıllara Göre Nüfus

Yıllar	TR21	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Trakya/Türkiye(%)
1965	849001	303.234	258.386	287.381	2,70
1970	876502	316.425	257.131	302.946	2,46
1975	929118	340.732	268.399	319.987	2,30
1980	1007436	363.286	283.408	360.742	2,25
1985	1089457	389.638	297.098	402.721	2,15
1990	1182953	404.599	309.512	468.842	2,09
2000	1354658	402.606	328.461	623.591	1,88
2007	1458114	396.462	333.256	728.396	2,06
2008	1502358	394.644	336.942	770.772	2,10
2009	1511952	395.463	333.179	783.310	2,08
2010	1521328	390.428	332.791	798.109	2,06
2011	1569388	399.316	340.199	829.873	2,10
2012	1593247	399.708	341.218	852.321	2,10

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 75.627.384 kişi olan Türkiye nüfusunun yaklaşık %2,10'nu Trakya Bölgesinde yaşamaktadır. Bölgede yer alan iller incelendiğinde, Tekirdağ ilinin nüfus artış grafiğinin diğer illere oranla dikkat çekici bir biçimde artış kaydettiği görülmektedir. Dolayısıyla, Tekirdağ ili 1965-2012 yılları arasında sürekli bir nüfus artışı yaşamıştır. Edirne ilinde 2000-2010 yılları arasında, Kırklareli ilinde ise 2008-2010 yılları arasında nüfusun azalan bir ivmeye sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4 TR21 Bölgesi Nüfus Yoğunlukları

İl	Yüzölçüm(km ²)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Edirne	6074	65	65	65	64	66	66
Kırklareli	6278	53	54	53	53	54	54
Tekirdağ	6313	115	122	124	126	131	135

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

2012 yılında Türkiye genelinde “bir kilometreye düşen kişi sayısı” olarak ifade edilen nüfus yoğunluğu 98 kişi olarak belirtilmektedir. Edirne ve Kırklareli nüfus yoğunluğu açısından

Türkiye genelinin altında bir değere sahipken, Tekirdağ 135 nüfus yoğunluğu ile Türkiye ortalamasının üstünde bir rakama sahiptir (TUIK).

Tablo 5 TR21 Bölgesinde Cinsiyete Göre Nüfus ve Yıllık Nüfus Artışı, 2012

İl	Toplam	Kadın Nüfusu	Kadın Nüfusu/Top. Nüfus %	Erkek Nüfusu	Erkek Nüfusu/Top. Nüfus %	Yıllık Nüfus Artışı (2011-2012)
Edirne	399.708	196.052	49,05	203.656	50,95	1,0
Kırklareli	341.218	165.703	48,56	175.515	51,43	3,0
Tekirdağ	852.321	413.197	48,47	439.124	51,52	26,7

Kaynak: TÜİK; ADNKS,2013:11-12.

Tablo.5'te 2012 Nüfus içindeki kadın ve erkek oranlarına bakıldığında Edirne'de nüfusun 49,05'i kadın, 50,95'i ise erkektir. Kırklareli'nde nüfusun 48,56'sı kadın, %51,43'ü erkektir. Tekirdağ'da ise nüfusun %48,47'si kadın iken erkek nüfusunun oranı %51,52'dür. Erkek nüfusunun görece daha yüksek olma nedeni, istihdam olanaklarından faydalanabilme açısından avantajlı bir grup olmaları şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 6 Yaş Grubuna göre TR21 Bölgesi Nüfus ve Yaş Bağımlılık Oranı, 2012

İl	Toplam Nüfus	0-14	15-64	+65	Toplam yaş bağımlılık oranı	Genç Bağımlılık Oranı	Yaşlı bağımlılık Oranı
Edirne	399.708	64.344	289.003	46.361	38,3	22,3	16,0
Kırklareli	341,.18	56.264	245.731	39.223	38,9	22,9	16,0
Tekirdağ	852.321	182.013	607.958	62.350	40,2	29,9	10,3

Kaynak: TÜİK; ADNKS, 2013:19-21.

Bağımlılık oranları açısından TR21 Bölgesi incelendiğinde, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ'da 0-14 yaş grubunun 65 yaş üzeri gruptan daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 7 Edirne, Kırklareli, Tekirdağ Kent-Kır Nüfus Oranları

İl	Nüfus	1990	2000	2009	2010	2011	2012
Edirne	Toplam Nüfus	404.599	402.606	395.463	390.428	399.316	399.708
	Kentsel Nüfus	210.421	230.908	264.213	261.920	272.294	276.579
	Kırsal Nüfus	194.178	171.698	131.250	128.508	127.022	123.129
	Kentsel Nüfus/ Toplam Nüfus (%)	52,01	57,35	66,81	67,08	68,19	69,19
	Kırsal Nüfusunun/ Toplam nüfus (%)	47,90	42,65	33,19	32,92	31,81	30,81
Kırklareli	Toplam Nüfus	309.512	328.461	333.179	332.791	340.199	341.218
	Kentsel Nüfus	149.532	189.202	217.144	219.333	229.000	232.154
	Kırsal Nüfus	159.980	139.259	116.035	113.458	111.199	109.064
	Kentsel Nüfus/ Toplam Nüfus (%)	48,31	57,6	65,17	65,90	67,31	68,03
	Kırsal Nüfusunun/ Toplam nüfus (%)	51,69	42,4	34,83	34,1	32,69	31,97
Tekirdağ	Toplam Nüfus	468.842	623.591	783.310	798.109	829.873	852.321
	Kentsel Nüfus	258.440	395.377	530.278	545.481	572.359	589.049
	Kırsal Nüfus	210.402	228.214	253.032	252.628	257.514	263.272
	Kentsel Nüfus/ Toplam Nüfus (%)	55,12	63,4	67,69	68,34	68,96	69,11
	Kırsal Nüfusunun/ Toplam nüfus (%)	44,88	36,6	32,31	31,66	31,04	30,89

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

Ekonomik ve sosyal yapıdaki değişimler ve sanayi atılımları ile birlikte Trakya bölgesinde artan kentsel nüfus 1990 yılında toplam nüfusun %52,28’ni oluştururken 2012 yılında kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki payı %68,90 oranına yükselmiştir. Trakya bölgesinin tarıma elverişli alanlar açısından zengin bir bölge olması nedeniyle, tarım sektörünün oranının yüksek olması beklenen bir durum olmakla beraber, özellikle Tekirdağ ilinde sanayi yatırımlarının artmasının bu bölgeye gelen göçün yüksek oranda kentlerde yaşaması, kentsel nüfusun artmasında etkili olmuştur.

Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinde 1990-2012 yılları arasındaki döneme baktığımızda her üç ilde de kentsel nüfusun artış gösterdiğini görmekteyiz. Edirne’de 1990 yılında kentsel nüfus

oranı %52,01 iken 2012 yılına gelindiğinde bu oran %69,19 oranına ulaşmıştır. Kırklareli’nde 1990 yılında %48,31 olan kentsel nüfus oranı 2012 yılında 68,03’tür. Tekirdağ ilinde ise 1990 yılında %55,12 olan kentsel nüfus oranı 2012 yılı itibariyle %69,11 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2003 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından gerçekleştirilen sosyo gelişmişlik sıralaması araştırmasında 1996 ve 2003 yılı karşılaştırıldığında sırasıyla; Edirne 18. Sıradan 15. Sıraya, Kırklareli 14. Sıradan 10.sıraya ve Tekirdağ 8. Sıradan 7.sıraya yer değiştirmiştir (Dinçer vd., 2003:56). 2003 yılındaki çalışmada, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne illeri İstanbul metropolitan alanı ard bölgesinde yer almalarından kaynaklanan bir gelişme süreci içinde değerlendirilerek ikinci derece gelişmiş iller grubunda yer almaktadırlar. Dolayısıyla Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ İstanbul merkezli sanayinin ikinci gelişme ve yayılma aksı olarak belirtilmektedir (Dinçer vd., 2003:62).

Kalkınma Bakanlığının 2011 yılında güncellediği sosyo gelişmişlik sıralaması araştırmasına göre Edirne sıralamada yükselerek 12. sırada yer almıştır. Kırklareli 15. sıraya ve Tekirdağ 9. sıraya gerilemiştir (Kalkınma Bakanlığı,2011:1). TR21 Bölgesi genel olarak tarım ağırlıklı bir yapı arz etmektedir. Ancak tarım sektörünün yeni yaratabileceği istihdam olanakları sınırlı olduğundan Bölge’nin batısı ve iç kısımlarından sanayi alanlarına doğru bir göç meydana gelmektedir. Dolayısıyla bölge içinde tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörüne doğru bir değişim gözlenmektedir .

Tablo 8 TR21 Bölgesi İktisat Faaliyet Kollarının Gayrisafi Katma Değere Katkısı

	2005			2006			2007			2008		
	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım	Sanayi	Hizmetler
TR 21	14,9	32,9	52,2	12,5	34,0	53,5	11,7	35,1	53,2	1,5	5,6	2,9

Kaynak: Milli Gelir İstatistikleri, TÜİK.

Tablo 9 TR21 Bölgesi İstihdam Edilenlerin İktisadi Faaliyet Kolları, 2012, (15 +)

	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmetler (%)
Türkiye	24.821.000	6.097.000	6.460.000	12.264.000	24,6	26,0	49,4
TR21	660.000	105.000	249.000	307.000	15,9	37,7	46,5

Kaynak: İşgücü İstatistikleri, TÜİK.

İktisadi faaliyet kolları hizmetler sektörü, sanayi sektörü ve tarım sektörü şeklinde sıralanmaktadır. TR21 Bölgesinde, 2012 yılında istihdam edilen nüfusun %15,9'u tarım sektöründe, %37,7'si sanayi sektöründe ve %46,5'i hizmetler sektöründe yer almıştır. Sektörler arası dağılıma bakıldığında, Türkiye geneli ile paralel olarak hizmetler sektörünün ön plana çıktığını görmekteyiz. İstihdamdaki kadın, erkek dağılımına bakıldığında kadın istihdamı erkek istihdamına kıyasla oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. TR21 Bölgesindeki toplam 660.000 istihdam edilen kişiden 465.000'ni erkek ve sadece 195.000'ü kadındır. Bölgedeki kadın istihdamının %44,5'i hizmetler sektöründe, %34,3'ü sanayi sektöründe ve %21,2'si tarım sektöründe çalışmaktadır. Erkeklerdeki oranlar ise sırasıyla tarım sektörü %13,6, sanayi sektörü %39,1 ve hizmetler sektörü %47,3 şeklindedir.

Tablo 10 TR21 Bölgesi İstihdam Edilen Kadınların İktisadi Faaliyet Kolları, 2012, (15+)

	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım(%)	Sanayi(%)	Hizmetler(%)
Türkiye	7.309.000	2.872.000	1.088.000	3.349.000	39,3	14,9	45,8
TR21	195.000	41.000	67.000	87.000	21,2	34,3	44,5

Kaynak: İşgücü İstatistikleri, TÜİK.

Tablo 11 TR21 Bölgesi İstihdam Edilen Erkeklerin İktisadi Faaliyet Kolları, 2012, (15+)

	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Tarım(%)	Sanayi(%)	Hizmetler(%)
Türkiye	17.512.000	3.225.000	5.372.000	8.915.000	18,4	30,7	50,9
TR21	465.000	63.000	182.000	220.000	13,6	39,1	47,3

Kaynak: İşgücü İstatistikleri, TÜİK.

Tablo.12- TR21 Bölgesi Okuma Yazma durumu ve cinsiyete göre nüfus oranı, 2012 (6 yaş üzeri)

İl	Okuma Yazma bilen oranı			Okuma yazma bilmeyen oranı		
	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek
Edirne	96,3	94,2	98,4	3,7	5,8	1,6
Kırklareli	97,1	95,2	98,9	2,9	4,8	1,1
Tekirdağ	98,0	96,7	99,2	2,0	3,3	0,8

Kaynak: TÜİK; ADNKS,2013:79-81.

Trakya Bölgesi okuma yazma durumuna göre değerlendirildiğinde, 2012 yılı verilerine göre Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinde okuma yazma bilmeyenlerin oranları sırasıyla %2,0, %3,7 ve %2,9 olarak ortaya çıkmaktadır.

5.2 Trakya'da Göç Eğilimleri

Trakya'nın özellikle Çorlu, Çerkezköy ve Lüleburgaz gibi ilçelerinin 1990'lardan bu yana önemli ölçüde göç almasının en önemli nedenlerinden biri İstanbul merkezli sanayinin kurduğu

fabrikalardır. Kurulan bu fabrikalar buraları cazip kıldığından yurdun dört bir yanından nüfusu bu yöreye çekmektedir.

Trakya'da bulunan göçmenler; muhacirler, Anadolu'dan gelenler ve Trakya'nın başka yörelerinden sanayi kentlerine göç edenler olarak sayılabilir. Toplumsal entegrasyon ve uyum içinde bir arada yaşama kavramları açısından düşünülecek olursa göçmenler ve yerliler arasında zaman zaman çeşitli problemler yaşanabilmektedir. Yapılan araştırmada göç edenlerin çoğunluğu göç etmiş olmaktan memnun oldukları belirtilmiştir. Özellikle sağlık, eğitim gibi konularda geldikleri bölgelere göre daha gelişkin olanaklara kavuşmuşlardır. Ancak buna karşın kendilerine yabancı gibi davranılmasından yakınan ve yalnızlık çeken bir göçmen kesimi de bulunmaktadır. Karşılaşılan sorunlardan dolayı göçmenlerin %30'a yakın bir kesimi imkân bulduğunda geri dönmeyi düşünmektedir (SAM-Kalitatif,2013:4).

Üniversite eğitimi için gelenler ya da üniversite eğitimi göçmenlerin bazen planlı, bazen de koşullara bağlı olarak geçici bir süre için kalma eğiliminde oldukları görülmektedir. Bu kişilerin burayı seçmeleri iş bulma ve birikim yapma olanakları gibi nedenlerle açıklanmakta, buna karşılık bir aidiyet duygusu taşımadıkları, fırsat bulduklarında ya da koşullar elverdiğinde geri dönebilecekleri anlaşılmaktadır (SAM-Kalitatif,2013:43).

Trakya'nın aldığı göç büyük ölçüde kalıcı görünmektedir. Başta işsiz kalmak üzere zorlayıcı bir neden olmadıkça ya da belirli bir amaçla gelip amacına ulaştığında kalmayı özendirici ciddi bir fırsatla karşılaşmadıkça Trakya'dan ayrılma eğiliminin zayıf olduğu söylenebilir. Buna karşılık göçmenin görece bir memnuniyet duyması, yeni yaşamına alışması ve geldiği yerle bağlarını korusa bile kendini Trakyalı hissetmeye başlaması kalıcı yerleşmeyi özendirici etkenler olarak belirtilmiştir. İkinci kuşak etkisi de önemli görünmekte, çocuklarının Trakya'da doğup büyümesi ve buradan "kopamaması" Trakyalılık duygusunun edinilmesinde bazen belirleyici rol oynamaktadır (SAM-Kalitatif,2013:44). Trakya'nın temel sorunlarının hemen hepsi bölgedeki hızlı nüfus artışının uygar bir toplum düzeni ve dengeli bir ekonomik etkinlik çerçevesinde sindirilememesine bağlanabilir. (SAM-Kalitatif,2013:45).

Trakya içinde göç başka bir temel sürece işaret etmektedir. Köylük alanlarda tarımın gerilemesisonucu sanayi merkezlerine yönelik iç göç yaşanmaktadır. Köyler boşalmakta, özellikle genç nüfus göç etmektedir. Bu durum tarımda insan gücü eksikliği doğurmakta, tarımın gerilemesini yeniden tetiklemektedir (SAM-Kalitatif,2013:4). Göçmenlerin başlıca göç nedeni, Trakya'nın sanayileşen bölgelerinde iş koşullarının gelişmiş olmasıdır. Bir başka önemli neden çocuklarının geleceğini güvenceye almak ve iyi bir eğitim almalarını sağlamaktır. Daha önce

akrabalarının ya da hemşerilerinin buraya gelmiş olması ise göç kararının alınmasını kolaylaştıran en önemli nedenlerden biridir (SAM-Kalitatif, 2013:40).

Trakya'nın göçmen çekmesinde en önemli nedenlerin başında, göç veren yerlerde “tarımın, ormancılığın, hayvancılığın bitmesi”, sigortalı ve güvenli bir işte çalışma isteği ya da çalışılan fabrikanın taşınması gibi etkenlerin rol oynadığı kabul edilmektedir. Göçmenlerin geldikleri yere geri dönme olasılığı çeşitli etkenlere bağlı olarak güçlenmekte ya da zayıflamaktadır. Dönmeyi caydırıcı etkenlerin en önemlisi, beklentilerini karşılayacak bir iş bulma olarak görünmektedir. Ama beklentiler de göçmenin sosyo-ekonomik konumuna ve önündeki seçeneklere bağlı olarak değişmektedir. Bir başka önemli etken, göçmenin kendini “buralı” hissetmeye başlaması, Trakya'da akrabalarının hemşerilerinin bulunması nedeniyle kendini “gurbette” saymaması ya da çocuklarının dönmek istememesi gibi zamanla ilerleyen bir yerleşme süreciyle ilişkilendirilebilir. Trakya'nın köylerinden gelenlerde ise tarımın bittiği algısı, köyde zaten kimsenin kalmadığı gerekçesi ve yeniden kırsal yaşama dönme isteksizliği etkili görünmektedir (SAM-Kalitatif, 2013:42). İstatistiksel olarak Trakya'da yaşanan göç eğilimi Tablo-14'de görüldüğü üzere özellikle sanayi bölgeleri ile öne çıkan Tekirdağ'da zaman içinde artmaktadır.

Tablo 12 İllerin 1975-2000 dönemi net göç hızına göre sıralanışı, 1975-2000

Büyük­lük Sıra No	İl	1975-1980		1980-1985		1985-1990		1990-2000	
		Net Göç	Net Göç Hızı(%)	Net Göç	Net Göç Hızı(%)	Net Göç	Net Göç Hızı(%)	Net Göç	Net Göç Hızı(%)
1	Tekirdağ	4.849	16,5	3.438	10,3	17.907	46,7	51.335	96,8
14	Kırklareli	- 3.170	-13,4	- 2.252	-8,9	-5.510	-20,7	5.270	18,0
36	Edirne	- 2.783	-9,0	- 5.515	-16,5	-7.493	-21,2	-5.106	-14,0

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

1975-2000 yılları arasındaki net göç hızına göre Tekirdağ birinci sırada, Kırklareli 14. sırada ve Edirne 36. sırada yer almaktadır (TUIK). 2011 yılında ise Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından gerçekleştirilen ve yine illerin aldığı göç ile verdiği göç arasındaki farka göre yapılan net göç hız hesabına göre 4. sırada yer alan Tekirdağ, aldığı göçe göre 11. sırada, verdiği göçe göre 29. sırada yer alarak yüksek göç hareketliliğini sürdürmüştür (TOBB). Bütün bunlar göstermektedir ki, Trakya genel olarak göç sorunu yaşayan bir bölge, yani bir başka deyişle işgücü kaybına uğrayan bir gölge değildir. Hatta üç şehrin toplamına baktığımızda net olarak göç alan bir bölgedir. Bununla beraber Trakya'dan büyük şehirlere, özellikle de coğrafi yakınlığı nedeniyle İstanbul'a vasıflı/eğitilmiş işgücünün yüksek bir ücretle çalışma isteği ile Trakya'yı terk etme kararı alması zor olmayacaktır.

Tablo 13 TR21 Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı, 2012

	ADKNS 2012 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı(%)
TR21	1.593.247	59.957	43.390	16.567	10,45

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

Trakya bölgesi 2011-2012 yılları arasında 59.957 göç almış ve 43.390 göç vermiştir. Net göç 16.567 kişi olarak tespit edilmiş ve net göç hızı %10,45 düzeyinde gerçekleşmiştir. Trakya bölgesi iş aramak için çeşitli fırsatlara sahip olmakla birlikte, özellikle yüksek eğitimli nüfusunu, başta İstanbul olmak üzere büyük metropollere göndermektedir (TÜİK).

2008-2009 yılları arasında TR21 Bölgesinin aldığı ve verdiği göçün eğitim ve cinsiyet durumuna verilerine bakıldığında; on beş yaş grubunda göç eden 35.517 kişiden 13.093'ü lise ve dengi okul mezunu iken, 7.592'si ilköğretim ve 5.978'i yükseköğretim veya fakülte mezunudur. Aynı dönem içinde TR21 Bölgesinin aldığı 43.566 göçün 15.821'i lise veya dengi okul mezunu, 9.978'i ilköğretim mezunu ve 5.982'si yükseköğretim veya fakülte mezunudur. Trakya bölgesinin aldığı ve verdiği göçün büyük bir kısmı bu üç eğitim seviyesinde yoğunlaşmaktadır.

5.2.1. Edirne Göç Verileri

Tablo 14 Edirne'nin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2007-2012)

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı(%)
2007-2008	11.202	14.249	-3047	-7,69
2008-2009	15.183	12.910	2273	5,76
2009-2010	14.019	14.830	-811	-2,08
2010-2011	14.494	14.588	-94	-0,24
2011-2012	14.813	13.675	1138	2,9

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

Edirne'nin 2007-2012 yılları arasındaki göç istatistikleri incelendiğinde 2007-2008, 2009 2010 ve 2010-2011 dönemlerinde negatif net göç hızı görülmektedir. 2011-2012 yılı içinde aldığı 14.813 göçün içinde 5.390 ile İstanbul'dan göç edenler ilk sırada yer almaktadır. Edirne tıpkı diğer Trakya illerinde olduğu gibi İstanbul ili için yakın mesafe nedeni alternatif bir göç alanı olma özelliğine sahiptir. İkinci sırada ise 1.782 kişi sayısı ile Tekirdağ ve üçüncü sırada da 925 kişi ile Kırklareli gelmektedir (TUIK). Göç alınan illere bakıldığında Trakya bölgesi içindeki göç oranının da yüksek olduğu söylenebilir. Göç eden nüfus incelendiğinde, Edirne'den göç eden 13.675 kişinin 3.784'ü İstanbul'a, 2467'si Tekirdağ'a ve 773'ü Kırklareli'ne gitmiştir. Edirne'nin göç aldığı ve göç verdiği ilk üç il sırasıyla İstanbul, Tekirdağ ve Kırklareli'dir.

5.2.2. Kırklareli Göç Verileri

Tablo 15 Kırklareli'nin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2007-2012)

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı(%)
2007-2008	10.565	11.027	-462	-1,37
2008-2009	10.359	11.242	-883	-2,65
2009-2010	12.884	12.088	796	2,27
2010-2011	11.979	11.829	150	0,44
2011-2012	12.548	11.232	1.316	3,9

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

Kırklareli'nin 2011-2012 yılları arasında aldığı 12.548 göçün 4.652 kişisi İstanbul'dan gelen kişilerden oluşmaktadır. İkinci sırada 1.614 kişi ile Tekirdağ gelirken 773 kişi ile Edirne üçüncü sırada yer almaktadır. Kırklareli'nin verdiği 11.232 göçün yapısına baktığımızda tıpkı aldığı göç de olduğu gibi 3.107 kişi ile İstanbul'un ilk sırada yer aldığını görüyoruz. İkinci sırada 1.998 kişi ile Tekirdağ gelirken 925 kişi ile Edirne gelmektedir (TUIK). Kırklareli ili

aynı Edirne’de olduğu gibi en fazla komşu illerden göç almakta ve en fazla komşu illere göç vermektedir. Kırklareli, 2007-2009 yılları arasında negatif net göç hızı oranlarına bağlı olarak nüfus kaybına uğramıştır. Ancak daha sonraki yıllarda düşük oranda da olsa nüfus artışları yaşanmıştır.

5.2.3. Tekirdağ Göç Verileri

Tablo 16 Tekirdağ’ın Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (2007-2012)

	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı(%)
2007-2008	47.534	22.373	25.161	33,19
2008-2009	37.655	29.066	8.589	11,03
2009-2010	41.307	29.433	11.874	14,99
2010-2011	42.,265	28.620	13.645	16,58
2011-2012	42.155	28.042	14.113	16,7

Kaynak: Nüfus İstatistikleri, TÜİK.

Nisan 2008 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000) adlı çalışmada göç etme nedenine göre illerin aldığı göçler analiz edilmiştir. Bu analize göre Tekirdağ; iş bulma nedeniyle göç edilen iller arasında ilk on il arasında yer almaktadır. Tekirdağ ili hane halkı fertlerinden birine bağlı göç nedeniyle göç alan iller arasında ise 9.sırada yer almıştır (Kocaman, 2008:56). Günümüzde Tekirdağ mevcut gelişen sanayi yapısı, istihdam fırsatları ve İstanbul’a olan ulaşım kolaylığı ve yakınlığı nedeniyle ile yüksek oranda göç almaya devam etmektedir.

Tekirdağ ili 2011-2012 yılları arasında verdiği 28.042 göçün 9.077’sini İstanbul’a, 1.782’sini Edirne’ye ve 1.614’nü Kırklareli’ne vermiştir. Aldığı 42.155 göçün 16.146’sı İstanbul’dan, 2.467’si Edirne’den ve 1.998’ini Kırklareli’ndendir. Edirne ve Kırklareli’nde olduğu gibi Tekirdağ da Trakya bölgesi içinden ve İstanbul’dan göç alıp yine en çok bu bölgelere göç vermektedir. İstanbul, komşu olduğu bu her üç il içinde önemli bir göç noktası ve göç kaynağı olmaktadır. İstanbul’a olan yakınlık içinde aynı anda çeşitli avantajları ve dezavantajları barındırmaktadır.

Trakya’nın gerek yerli, gerek göçmen halkı sanayileşen bölgelerdeki nüfus artışına düzenli bir kentleşmeyle karşılık verilmediği, dolayısıyla çarpık kentleşme ve apartmanlaşma, yeşil alanların yok edilmesi, kötü ya da dar yolların olması sonucunda trafiğin aksaması gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmektedir (SAM-Kalitativ, 2013:51). Bölgesel eşitsizliğin

yüksek olduğu Türkiye'nin gelir seviyesinin en yüksek olduğu Batı da yer alan Trakya kalkınmış bölge olarak algılanmaktadır. Ancak şüphesiz Trakya'nın en az gelişme öncelikli bölgeler kadar ciddi sosyo-ekonomik gelişmişlik sorunları yaşayan illeri ve ilçeleri mevcuttur.

Tablo 17 Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (ABD Doları)

	2004	2005	2006	2007	2008
Türkiye	5.103	6.187	6.686	8.267	9.384
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	6.300	7.878	8.625	10.567	12.243

Kaynak: Milli Gelir İstatistikleri, TÜİK.

Tablo.17'de, bölgelerin kişi başına gayrisafi katma değeri dolar cinsinden verilmiştir. Trakya bölgesinin Türkiye ekonomisine katkısı Türkiye ortalamasının hep üstünde gerçekleşmiştir. Düzey 2 sınıflandırması ile birlikte 26 bölgeye ayrılan Türkiye'de Trakya bölgesi Türkiye ekonomisine en çok katkıyı yapan 5. Bölge olmuştur. Yüksek katma değer üretme potansiyeline rağmen kendi içinde büyük oranda bölgesel eşitsizlik sorunu ile karşı karşıya olan Trakya'nın kronikleşmiş; istihdam, kentleşme ve alt yapı sorunları çözüm beklemektedir. Bu bağlamda bölgedeki göç, hem sorun hem de fırsat olarak ikili bir yapı özelliği göstermektedir ve dolayısıyla Trakya için önemli bir gündem konusu olma özelliğini korumaktadır.

Bugün Trakya'nın karşı karşıya olduğu en önemli konulardan biri sağlıklı göç yönetimidir. Çünkü göç eden kesimin ciddi bir sorun ile karşılaşmadıkça Trakya'dan ayrılma eğilimi zayıf olmaktadır. Dolayısıyla, göçün doğurduğu problemlerin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin alınması önem arz etmektedir. Göç alan yerlerde kentsel alt yapı ve donanım yetmezliği, konut yetersizliği, istihdam güçlüğü, kentsel kültürde farklılaşma, suç oranlarında meydana gelen artış, toplumsal güvensizlik gibi problemler göçün doğurabileceği önemli problemlerdir.

6. GZFT ANALİZ RAPORU

Göç komisyonu Trakya'da göç kavramını her yönüyle tartışarak incelemiştir. Komisyon üyelerinin üçe ayrılmasıyla oluşan guruplarda göç kavramının güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilerek bu kavramın getirdiği fırsat ve tehditler irdelenmiştir. Bunun ardından her üç gurup kendi analizinden yola çıkarak Trakya'da göç ile ilgili vizyonunu ortaya koymuştur. Bu vizyonu gerçekleştirecek hedefler gerekçeleri ile belirlenerek her üç gurubun yol haritasını ortaya çıkarmıştır.

Grupların GZFT analizinde ortaya çıkan farklılıkları daha sonra vizyonlarına yansımış ve dolayısıyla ortaya birbirini destekleyen ya da tamamlayan çeşitli hedefler çıkmıştır. Son olarak bu farklı hedefler arasından en çok ortaklaşanlar (benzeyenler) seçilerek ortak bir ana hedef listesine ulaşılmıştır.

Buna göre gurupların ilk adımı olan GZFT analizi aşağıda yer almaktadır.

1.Grup

Güçlü <ul style="list-style-type: none">-Trakya Bölgesi'nin sanayileşmeye açık olması-Bölge topraklarının verimli olması-Bölgenin eğitim seviyesinin yüksek olması-Bölgenin coğrafi konumu-Bölge halkının yaşam kalitesinin yüksek olması	Zayıf <ul style="list-style-type: none">-<u>Toplumsal rehavet (iş seçmek)</u>-Plansız kentleşme-Plansız sanayileşme-Verimli toprakların iyi yönetilememesi-<u>Kaçak göçmenlerin geçiş güzergahında bulunması</u>-<u>Coğrafi konum (kaçak göçmenlerin bölgesinde olması Trakya'nın, iki ülkeye sınır olması)</u>-<u>Yerel yönetim uygulamalarının yetersizliği: yerel yönetimde uzun vadeli politikaların seçimler nedeniyle sekteye uğraması, kentleşme sorunları, gerekli sosyal ihtiyaçların karşılanması için yeterli yatırımın yapılamaması altyapı eksikliği, tarım arazilerinin imara açılması, pek çok yapı hala arsa görünümünde yani ruhsatı yok.</u>
Fırsatlar <ul style="list-style-type: none">-Limanlar-Sınır kapıları-Üç denize kıyının olması-Nitelikli işgücünün bölgeye çekilebilir olması-Bölge'nin sağlık ve eğitim yatırımlarına uygun olması-Tarım ve hayvancılık alanında hala potansiyelin olması	Tehditler <ul style="list-style-type: none">-Verimli toprakların sanayileştirilmesi-Nitelsiz işgücü göçü alması-Kültürel çatışma-Plansız kentleşme-Sanayileşme ve göç ile birlikte nüfusunun artması ve ekolojik dengenin bozulması-<u>Bölgenin uluslar arası göçmenlerin geçiş noktasında bulunması nedeniyle suç oranının artması</u>-Göçle gelen nüfusun kendi eski alışkanlıklarını-yaşam biçimlerini sürdürmek istemesi (balkonda tavuk beslenmesi)

2. Gurup

Güçlü

- İstihdam imkânlarının yüksekliği
- Ulaşım imkânlarının güçlü olması
- Okuma yazma oranının yüksek olması
- Yetişmiş orta seviyede iş gücünün varlığı
- Bölgede üç üniversitenin varlığı
- İşsizlik oranının düşüklüğü

Zayıf

- Bölgesel gelişmişlik farkları
- Yöresel bazdaki gelişim dengesizliği
- Trakyalı'nın tarım ve hayvancılıkla uğraşmak istemesi
- Nitelikli işgücünün bölgeden uzaklaşması
- Kamu yatırımlarının sayıca yetersizliği
- Bölgedeki üniversitelerin kentlere yönelik işbirliği eksikliği, üniversite ve kent arasındaki koordine eksikliği ve özellikle üniversite sanayi işbirliği eksikliği
- Engelli vatandaşlarının yaşam standartlarını kolaylaştırıcı çalışmaların yetersizliği
- Şehirlerde doğal afet konularında, fiziksel ve acil eylem planındaki eksiklikler
- Kadınlar çocuklar yaşlılar ve engellilere yönelik faaliyetlerin ve mekânların azlığı (hâlihazırdaki nüfusun üstüne göçle gelen nüfus ile bu hizmetler iyice yetersiz olacak)
- Aidiyet duygusunun eksikliği
- Kadın istihdamının yetersizliği
- Kurumlar arası eşgüdüm eksikliği
- Bölgedeki kitle iletişim araçlarının nitelik ve sayıca eksikliği
- Kentleşmeye ilişkin planların uygulanmasına ilişkin eksiklikler
- Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımıyla ilgili bilinç zayıflığı
- Kurum yetersizliği nedeniyle Bölge'de çalışan annelerin okul öncesi çocuklarının bakımlarının zorluğu

Fırsatlar

- İstanbul'a yakınlık
- Genç ve dinamik insan kaynağı
- Göçün kalıcı olması
- Hizmet sektöründe yeni iş alanlarının oluşması
- Sanayileşmiş alanlarda iş koşullarının gelişmiş olması (fabrikaların teknolojik imkanları yüksek, iş koşulları gelişiyor)

Tehditler

- İstanbul'a yakınlığı
- Göçün sürecek olması
- Göç miktarının büyüklüğü
- Kırsaldan kente göç
- Suç oranlarındaki artış
- Göçmenlere karşı önyargılar
- Göçmenlerin yabancılik hissetmesi
- Göçmenlerle yaşanan kültürel ve yaşam tarzı farklılıkları
- Göç alınan yerlerde kentsel altyapı ve donanın yetersizliği
- Çevre kirliliğine bağlı oluşabilecek olumsuzluklar
- Sivil toplum etkileşiminin zayıflığı
- Sanayi bölgelerinde yaşayan insanların ekonomik krizlerden doğrudan ve çok etkilenmesi
- Yakın ilçe ve beldeler arasında işbirliği anlayışının olmaması, mülki yönetimler açısından her yerin kendi işiyle uğraşp bölge çapında düşünmemesi

3. Gurup

<p>Güçlü</p> <ul style="list-style-type: none">-Kamu hizmetlerine erişim kolaylığı-Gelir düzeyinin yüksek olması (Kocaeli'nden sonra Kırklareli ikinci sırada)-Ari tarım bölgesi olması	<p>Zayıf</p> <ul style="list-style-type: none">-Soyo-kültürel yapının zayıf olması-Konut sorunu-Zayıf sivil toplum örgütleri-Kültürel direnç-Girişimcilik potansiyelinin düşük olması-Yeni iş imkanlarının az olması-Trakya bölgesindeki dengesiz kalkınma-Altyapı hizmetlerinin zayıf olması-Ulaşım imkanlarının yetersiz olması-Bölgenin tanıtımının zayıf olması-<u>Yerel yönetim ve halk arasındaki iletişim kopukluğu</u>-İş bulma olanaklarının zayıf olması (çalışanın nitelikleriyle iş olanaklarının eşleşmemesi-ara eleman eksikliği)-Devlet teşvikinin az olması (Trakya bölgesi gelişmiş bölge olarak görülmesi)-Vasıflı işgücü istihdamı için kurumsal kimliğini tamamlamış firma sayısının yetersiz olması
<p>Fırsatlar</p> <ul style="list-style-type: none">-Doğal kaynak zenginliği-Avrupa'ya yakın olması-Tekirdağ'ın büyükşehir olması-Lojistik aks üzerinde olması-Boğaza üçüncü köprünün yapılacak olması (köprünün devamındaki double yolun İğneada'ya uzanacak ve İğneada'ya liman yapılacak olması)	<p>Tehditler</p> <ul style="list-style-type: none">-Büyük şehre yakınlık-Plansız kentleşme-Göçün etkisiyle ücretlerin düşmesi-Ücretlerin düşmesi ile yerel halk içinde işsizliğin artması ve gelirin düşmesi <p>GZFT analizinin ardından her gurup kendi vizyonu üzerinde çalışarak aşağıdaki cümlelere ulaşmıştır.</p>

7. VİZYON CÜMLELERİ

Tablo 18 Ham Vizyon Cümleleri

1. Grup	Nitelikli işgücünü kucaklayan, sosyo-kültürel zenginliği ile Türkiye'nin beyin gücünü kendine çeken Avrupa'daki cazibe merkezimiz Trakya.
2. Grup	Göç gerçeği ile yaşayan Trakya'da tarım, endüstri ve hizmet sektörlerinde üretim yapacak, çevreye, kültüre, tarihe ve doğaya saygılı, kent değerlerini sahiplenen ve geliştiren, eğitilmiş ve mutlu bir toplum oluşturmak.
3. Grup	Göç bir dönüşümdür. Trakya'da göçü güce dönüştürmekte geç kalmayalım.

Tablo 19 Vizyon Cümlelerinin Son Hali

1.	Kent ve sanayi altyapılarının yönelik proaktif politikalar ve sosyal dokuyu güçlendirici gelişmiş sosyalleşme mekanizmaları ile gücü yönetebilen Trakya.
2.	Göç gerçeği ile yaşayan Trakya'da; tarım, endüstri ve hizmet sektörlerinde üretim yapan; çevreye, kültüre, tarihe ve doğaya saygılı, kent değerlerini sahiplenen ve geliştiren eğitilmiş ve mutlu bir toplum oluşturmak.
3.	Sosyo-ekonomik, doğal ve kültürel zenginlikleri ile nitelikli işgücünü kendine çeken Türkiye'nin Avrupa'daki cazibe merkezi göçü güce dönüştüren Trakya.
4.	Sosyo-ekonomik, doğal ve kültürel zenginlikleri ile nitelikli işgücünü kendine çeken göçü güce dönüştüren Türkiye'nin Avrupa'daki cazibe merkezi Trakya.

8. HEDEF VE GEREKÇELER

1. GURUP

İstihdam çeşitliliğinin artırılması: Nitelikli işgücünü çekebilmek için farklı işkollarında istihdam olanaklarının sağlanması. Örneğin organik tarım alanında yaşanan bir gelişme gibi.

Eko kentleşmenin sağlanması: Sürdürülebilir planlı kentleşme ve artan nüfusun konut ihtiyacının sağlanması imkanlarının yaratılması, eko kentleşme;

Sivil toplumun kent hayatında işlevsel hale gelmesi: Sivil toplumun yerel yönetim ile beraber karar mekanizmalarına katılması. Sivil toplumun kent politikalarının belirlenmesine katılımının sağlanması

Sosyo-kültürel hayatın zenginleştirilmesi: Büyük şehirlerden gelen ya da üniversite mezunu bireylerin toplumsal ihtiyaçlarını karşılayacak bir sosyal çevrenin geliştirilmesi.

Birlikte yaşama kültürünün oluşturulması ve gettolaşmanın engellenmesi: Göçle gelen kişiler ile yerleşik halkın kaynaşması.

Trakya bölgesinin tanıtımına önem verilmesi.

Yerel yönetiminin sosyal hizmetlerinin zenginleştirilmesi.

2. GRUP

Tarım sektörü geliştirerek sürdürülebilirliğini sağlamak: Amaç kırsaldan kente göçü engellemek. ***Nitelikli işgücü için istihdam imkanları ve yaşam alanlarının artırılması:*** Ulaşım, kentleşme ve planlı alanlar; burada amaç gelecek göçün daha nitelikli olması ve yetişmiş bireylerin dışı göçünü azaltmak.

Bölgede yaşayan ve göç ile gelen insanların kent bilinciyle uyumlu bir birliktelik oluşturmasını sağlamak.

3. GRUP

Doğal kaynakları etkin ve verimli kullanmak: Uzun vadede göç ile nüfus artacağından doğal kaynakların en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak.

Bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak: Çorlu ve Çerkezköy'deki çarpık kentleşme ve göçün olumsuz yansımaları dikkate alındığında benzer olayların yaşanmaması için önlemler almak.

Kentlilik bilincini geliştirmek ve sosyal duyarlılığı yaygınlaştırmak: Nitelikli işgücü için kurumsal istihdam olanakları oluşturmak.

Eğitim ve kültürel alanlarda yatırım yapmak.

Planlı sosyal kalkınma gerçekleştirmek.

9. STRATEJİLER AMAÇ VE HEDEFLER

Hedef 1: *Nitelikli işgücü için istihdam imkânlarının, çeşitliliğinin ve kalitesinin artırılması.*

Türkiye'nin hızla gelişen ekonomisinin doğal bir sonucu olarak her bölgenin kendine has özellikleri neticesinde farklı sektörlerde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Ekonominin potansiyeli düşünüldüğünde ülke için işbölümü ve uzmanlaşma eğilimi hız kazanacaktır. Söz konusu eğilimi doğru okuyup yönetmek ise bölgelerin vizyonu ile orantılı başarılabilecek bir olgudur.

Trakya, bu ortak uzlaşıda Marmara Bölgesi ve özellikle de İstanbul'dan hızla sanayi tesislerini üzerine çekerek payına düşeni yapmaktadır. Ancak, bölgenin demografik yapısı, beşeri sermayesi ve kültürel altyapısı bu bölgenin, Türkiye için alternatif bir sanayi bölgesi olmaktan ötesini yapabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Trakya, sahip olduğu bu avantajlar ile çok rahat bir şekilde hizmet sektöründe ya da katma değeri yüksek, teknolojik ürünlerin üretildiği sektörlerde, Türkiye içinde bir çekim noktası haline gelebilir. Yani bölge, Türkiye içi uzmanlaşma ve işbölümü pastasında ağır sanayi yerine ekonomiye katkısı yüksek bilgi ve teknoloji dilimlerine sahip olabilir.

Trakya'nın böyle bir bilinçle hedeflerini oluşturması, ona geleceğini tesadüfi olgularla değil tercihlerle kurma olanağı verecektir. Bir başka ifade ile bölge şehirlerine kontrolsüz konuşlanan fabrika yığınları yerine bilinçli bir tercih sonucu oluşturulacak bir planla şehre girecek sektör ve iş alanlarının tespiti sonucu kaçınılmaz bir süreç olan ülke içi işbölümünde Trakya nitelikli işgücünü istihdam edecek bir konuma ulaşabilir. Böylece sadece ekonomisini değil aynı zamanda onun bir sonucu olan göç olgusunu da yönetmiş olur. Nitelikli işgücünün Trakya'da yoğunlaşması ile göç ile gündeme gelebilecek olumsuzluklar tamamen ortadan kalkacak, bilakis göç bir avantaja, bir güce dönüştürülmüş olacaktır.

Strateji 1:

Nitelikli işgücünü Trakya'ya çekme hedefinin ilk stratejisi elbette ki bu işgücünü istihdam edebilecek birimlerin kurulması olacaktır. Bu bağlamda komisyonumuzca düşünülen öneri bölgenin muhtelif yerlerinde araştırma merkezlerinin kurulmasıdır. Bu merkezler özellikle

pozitif bilimle uğraşan bilim insanlarının ihtiyaç duyduğu ortam ve ekipmanları sağlayarak bilim ve teknoloji adına çalışmaların yapılmasına olanak sağlayacaktır. Sadece söz konusu merkezlerde istihdam edilecek işgücü değil, bu merkezlerin geliştirdiği inovasyon ile gelişecek yüksek katma değerli ürünler üreten tesislerde çalışan işgücü de bölgeye gelmiş olacaktır. Böyle birimlerin verimlilik değerlendirmesi ise her merkezde bir yılda alınan patent sayısı kriteri ile mümkün olabilir.

İkinci strateji olarak bölgede hâlihazırda üç olan üniversite sayısının artırılması düşünülmüştür. Şüphe yok ki üniversiteler, istihdam ettikleri akademik personel ile hedefimiz olan nitelikli işgücünü bölgeye çekmede en önemli rolü üstlenmektedirler. Yüksek eğitilmiş istihdam kapasitesi bir yana üniversiteler, bir kentin sosyokültürel ve bilim hayatına kuşkusuz en önemli katkıyı yapan sadece bölgesel değil ulusal ve uluslararası aktörlerdir. Bu bağlamda yeni üniversitelerin açılması, bölgeyi, nitelikli işgücü için tercih edilir bir bölge haline de getirecektir.

Nitelikli işgücünü bölgeye çekmek ve işgücünün çeşitliliği ve kalitesini arttırmak adına yürütülebilecek bir diğer strateji bölgede sağlık turizmini geliştirmek olacaktır. Özellikle bölgenin konumu Avrupa'dan tedavi için ülkemize gelecek hastalara hizmet vermeye çok müsaittir. Özellikle kendi ülkelerindeki sağlık hizmetinin kalitesinin düşük olmasına rağmen fiyatının yüksek olduğu kanısına sahip hastalar için, Trakya çok büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Bu potansiyel doğru değerlendirildiğinde hem ülkeye döviz girişi sağlanacak, hem bölge ekonomisine katkı yapılacaktır hem de bu sağlık birimlerinde istihdam edilecek kişiler ile nitelikli işgücünü bölgeye çekme hedefimize bir adım daha yaklaşılabilecektir. Son olarak bu hedefe bizi götürecektir strateji bölgede bilişim sektörünün gelişmesini sağlamak olacaktır. Trakya'nın Türkiye içinde bu konuda önder olması, yani bir nevi Türkiye'nin silikon vadisi haline gelmesi, bölgenin ekonomik, kültürel ve sosyal çehresinin olumlu yönde değişmesini sağlayacaktır. Gerek bu sektörde çalışanlar gerek de bu sektörün ar-ge çalışmasıyla ekonomiye kazandıracak teknolojik yenilikler, bölgeye gelen nitelikli işgücü sayısını ve kalitesini önemli ölçüde arttıracaktır.

Hedef 2: Bölgede yaşayan ve bölgeye gelen insanların birlikte yaşama ve kent kültürü bilincinin oluşturulması, sosyo-kültürel hayatın zenginleştirilmesi.

Trakya, sanayisinin bugüne kadar kaydettiği gelişme ve gelecekteki gelişme potansiyeli ile sadece Marmara bölgesinin değil bütün Türkiye'nin ilgi odağı olmuştur. Birçok fabrika büyük şehirlerden bölgemize kaymaktadır. Ayrıca Trakya, ulaşım, beşeri sermaye, güvenlik gibi konularda sahip olduğu avantajlar sebebi ile daha uzun süre Türkiye'de sanayici için cazip bir yatırım alanı olma potansiyeline sahiptir. Trakya'da artan fabrika sayısı ile orantılı olarak bu tesislerde istihdam edilecek kişi sayısı da artmaktadır. Bölgedeki artan sanayi faaliyetleri için ihtiyaç duyduğu istihdam, yoğun bir biçimde bölge dışı işgücünden karşılanmaktadır.

Trakya'ya çalışmak için gelen işgücü, geldiği yer ve kültür itibariyle farklılık göstermektedir. Bu sebeple, gelenlerin Trakya bölgesi kültürü ile farklılığı da çeşitlenmektedir. Bu bağlamda iki kültür arasındaki farklılık arttığı ölçüde yeni gelenlerin kültürel çeşitliliği daha görünür hale gelmektedir. Bu çeşitlilik bölge için dinamik bir zenginlik olduğu kadar iki kültürün ayrıştığı noktalarda toplumsal riskler de barındırmaktadır. Göç ile gelen kültür çeşitliliğini bir zenginliğe dönüştürmek adına komisyonumuz gerekli tedbirlerin alınması için kimi stratejiler belirlemiştir. Bu stratejiler ile kültürlerin karşılıklı olarak birbirini tanıması, birbiriyle kaynaşması ve artan kent nüfusunun kültürel ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmıştır.

Strateji 2:

Trakya'da yaşayan farklı kültürlerin birlikte yaşama kültürünün geliştirilmesi için komisyonumuzun öngördüğü ilk strateji Trakya halkını bütünleştirebilecek ve önyargıları kırabilecek sosyal projelerin düzenlenmesidir. Bu amaçla kentlerde halkın ilgisini çekecek yarışmalar, semineler ve kurslar düzenlenmesi, aynı mantıkla açık hava ve sokak konserlerinin, tiyatroların tertiplenmesi ve bu etkinliklere katılan halkın öteki olarak tanımladığı ile buluşması planlanmaktadır. Öteki diye tanımlanan kültürün öteki olma sebebinin daha çok o kültür hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan, önyargılardan hareketle varılan sonuçlar olduğu hesaba katılırsa bu buluşmaların en başta her kültürün birbirini tanıma fırsatı yaratacağı açıktır. Bu kültürel faaliyetlerin göç ile gelen farklı kültürlerin bir arada mecburen bulunma durumunu bir arada yaşama huzuruna dönüştüreceği öngörülmüştür.

Bu hedefin ikinci stratejisi kent kültürü bilincinin geliştirilmesinde sivil toplum örgütlerinin ön plana çıkarılmasıdır. Sivil toplum örgütlerinden kamu yararına çalışanların kent kültürü

bilincinin geliştirilmesi ile ilgili proje yazma kapasitesinin artırılması düşünülmüştür. Bu şekilde her dernek kendi hassasiyeti çerçevesinde kentli olmanın ortak noktaları ve gerekliliklerini anlatma ve uygulama imkânı bulacaktır. Bu bağlamda kamu yararına olan sivil toplum örgütlerinin gerekli yer ihtiyaçlarının karşılanması ve bunun için de kent konseylerinin maddi ihtiyaçlarının artırılması gerekmektedir.

Hedefin üçüncü stratejisi göç ile gelen nüfusun yaşayacağı muhtemel sorunları kolayca aşmaları ve göçün negatif etkisini en aza indirebilmeleri için yerel yönetimlerin aktif hale getirilmesi öngörülmüştür. Bu amaçla yerel yönetimlerce oluşturulacak göç birimleri gelen yeni nüfus ile teması geçerek onların sorun ve ihtiyaçlarını tespit edip çözüm önerileri sunması, gelenlerin hayatını kolaylaştırılması ve böylece yeni şehirlerine kolayca uyum sağlamaları düşünülmüştür.

Son strateji olarak sağlık ve eğitim kurumlarının hedef kitlelerin bilinçlendirilmesi için kullanılması düşünülmüştür. Bu bağlamda aileleri eğitim kurumlarında bulunan çocukları aracılığıyla bilgilendirme, aile ziyaretleri ve seminerler düzenleme gibi etkinlikler planlanabilir. Özellikle okul öncesi eğitim konusunda bölge halkının bilinçlendirilmesi benimsenmiştir. Okul öncesi eğitim ile gelecek kuşakların eğitiminin, kalite ve standardının artırılması öngörülmüştür. Bu bağlamda anne ve babalara yönelik okul öncesi eğitimin önemini anlatan kurslar düzenlenmesi ve okul öncesi eğitim mekânları oluşturulması düşünülmüştür. Aynı amaçla yeni doğan takip birimleri kurularak sağlık birimlerinin ve özellikle de aile hekimlerinin ebeveynleri bilgilendirmeleri yerinde bulunmuştur.

Hedef 3: Ekolojik hassasiyetleri gözeterek planlı kentleşme ile kaliteli yaşam alanlarının oluşturulması

Göç ile nüfusu artan kentlerin en büyük ihtiyaçları kuşkusuz yeni barınma mekânlarıdır. Bir kentte yeni binaların yapılması, bu binaların altyapısının oluşturulması ve yeni mahallelerin kurulması oldukça zaman alan süreçlerdir. Ancak, ne yazık ki göçün hızı ve zamanı önceden tahmin edilemediğinden kentlere bu zaman tanınmadan onlardan yeni gelen nüfusu ağırlaması istenmektedir. Dolayısıyla, bunun sonucu olarak da kentlerde altyapısı henüz bitmemiş mahalleler yahut izinsiz yapılmış ve dolayısıyla her türlü denetimden uzak kaçak yapılar türemiştir.

Yeni yerleşim alanlarının sadece su, elektrik, kanalizasyona değil aynı zamanda okul, park ve hastane gibi yapılara da gereksinimi yüksektir. Trakya bölgesinin bu bağlamda yerleşim yeri sıkıntısı çektiği ve göçle gelen nüfusu yeterince iyi karşılayacak fiziki imkânlardan yoksun olduğu bir gerçektir. Bunun yanında göçle gelen nüfusun giderek artacağı gerçeği vardır ki bu da kaçınılmaz olarak bilhassa yerel yönetimlere büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Zira imar planı ve kentleşme ile ilgili kararlar bir ölçüğe kadar bu birimlerin tasarrufundadır. Yerel yönetimlerin dışında ise devletin Trakya bölgesi için yeni gelen nüfusu karşılamak adına makro planlar yapması gerekmektedir. Trakya'nın bütün Türkiye'den yoğun bir göç aldığı dikkate alınırsa bu bölgesel bir ihtiyaç olmaktan çıkıp ülkeyi ilgilendiren bir ihtiyaç haline gelmiştir. Özellikle Trakya bölgesi kentlerinde eskiyen yapıların yıkılarak yerine yenilerinin yapılması, bölgenin sismik yapısı da dikkate alındığında, hem yaşam güvenliği hem de yaşam kalitesi açısından son derece önemli bir sorun haline gelmiştir.

Son olarak göçle gelen nüfus, sadece yaşam alanını değiştirdiği için bazı özel sorunlarla karşılaşabilir. Göç edenlerin uyum ve kent imkânlarından kolayca yararlanma gibi meselelerini çözme konusunda tecrübe sahibi birimlerin oluşturulması hem gelen hem de yerleşik nüfusun, göçün yükünü daha az çekmesini sağlayacaktır.

Strateji 3:

Kentlerde göç ile kabaran nüfusu karşılayacak barınma imkânlarının sayıca ve nitelik olarak geliştirilmesi bir ölçüğe kadar belediyelerin görevidir. Bu bağlamda yerel yönetimlere düşen göç ile ilgili hassasiyetlerin dikkate alınarak yeni yerleşim yerlerinin planlı bir şekilde imarının gerçekleştirilmesidir. Bu amaçla yeni gelen nüfusu gettolaştıracak, şehrine eski sakinlerinden soyutlayacak projelerin yerine eski ve yeni sakinleri bir arada kucaklayacak imar planlarının yapılması üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda göçle gelen ekonomik düzeyi düşük kesimlerin mümkün olduğunca iyi koşullarda barınması amacıyla gerekli kolaylık ve imkânların yaratılması düşünülmüştür. Bu kesimler için geçici barınma birimlerinin oluşturulmasından uygun koşullarda ev sahibi olmalarına kadar birçok seçenek değerlendirilmiştir.

Bir diğer strateji ile göçle gelen yeni nüfusun göç etmesinin doğurduğu olumsuzluklardan mümkün olduğunca arınmasını sağlayacak destek birimlerinin oluşturulmasıdır. Bu rehberlik

birimleri kişilerin ekonomik, sosyal ve kişisel sorunlarını çözebilecek tecrübeye sahip gerekli uzmanları istihdam ederek hizmet vereceklerdir. Buna göre kentin yeni sakinlerinin eskilerle huzur içinde ve eşit koşullarda yaşaması için bu merkezler gerekli araştırmayı yaparak bireylere çözümler sunacaktır.

Göç alan bölgelerin artan nüfusunun doğurduğu bir başka sorun ise kamu hizmetinin giderek yetersizleşmesidir. Zira kentin eski nüfusuna göre planlanan hizmet birimleri sayı ve nitelik olarak bu plan kısıt içindedirler. Ancak gelen göç ile yetersizleşen bu birimler, hem yeni gelenlerin hem de eski sakinlerin kamu hizmeti talebini karşılayamamaktadırlar. Bu nedenle devletin Trakya bölgesi özelinde yatırım imkânlarını arttırarak kamu hizmetine ulaşımda yaşanan sıkıntıyı aşması gerekmektedir.

Son olarak eski ve yıpranmış binaların yıkılarak yerine yenilerinin yapılması bu hedefin stratejisi olarak benimsenmiştir. Bunun için ilk yapılması gereken vatandaşın kentsel dönüşümü talep eder hale gelmesidir ki bu da ancak kentsel dönüşüm bilincinin yükseltilmesi ile olacaktır. Bu amaçla bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi öngörülmüştür. Yine aynı amaca hizmet etmek için yerel yöneticilerin kentsel dönüşümü destekleyici imar planı önlemlerini almaları gerekmektedir.

Hedef 4: Bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik çalışmaların yapılması.

Trakya bölgesi her ne kadar gelişmişlik düzeyi bakımından Türkiye'nin önde gelen bölgelerinden olsa da bu durum bölge içinde homojen bir görünüme sahip değildir. Bölgede özellikle Tekirdağ ili son zamanlarda çok büyük bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Artan nüfusu ile Tekirdağ bölgenin tek büyük şehri olmuştur. İl'e gelen fabrika ve yeni kurulan tesislerin ilin çehresini, ekonomik ve kültürel hayatını tamamen değiştirdiği açık bir gerçektir. Hiç şüphe yok ki artan tesis sayısı ile orantılı olarak kent ciddi sayıda göç de almaktadır.

Buna mukabil bölgenin diğer iki ili, Kırklareli ve Edirne yeni kurulan sanayi tesisi bakımından Tekirdağ ile kıyaslandıklarında oldukça zayıf kalmaktadırlar. Bu iki il sadece Türkiye genelinde değil bölge içinde de göç vermektedir.

Bu iki farklı durumun gelişmesinde en önemli sebepler, Tekirdağ'ın İstanbul'a yakınlığı ve limanlarının ticareti kolaylaştırıcı etkisinin yanında, Kırklareli ve Edirne'nin bu avantajlardan yoksun olmasıdır. Sonuç olarak bölge içerisinde hızla gelişen bir kente karşı yerinde sayan hatta gerileyen iki kent bulunmaktadır.

Bu tespitin en önemli sonucu kuşkusuz bütün bölgenin Tekirdağ koşullarına sahip olarak algılanmasıdır. Bu sebeple bölgenin daha geri kalmış yöreleri hak ettiği ilgi ve özeni görememektedirler. Zira devlet bölgeyi yatırım açısından öncelikli bölgeler arasına almamıştır.

Bütün bu olumsuzlukların telafi edilmesi için bölgenin sahip olduğu imkânlardan bütün kentlerin yararlanması gerekmektedir. Bu bağlamda bölge içi gelişmişlik farkının giderilmesi son hedefimiz olmuştur.

Strateji 4:

Bölge içi gelişmişlik farkını azaltmak için geliştirilen ilk strateji Kırklareli ve Edirne'nin ulaşım imkânlarının geliştirilmesidir. İki ili güzergâhına alacak bir hızlı tren projesi bu iki ili hem İstanbul'a bağlayacak hem de konularından dolayı maruz kaldıkları dezavantajı bir kısmen telafi edecektir. Ayrıca Kırklareli iline Karadeniz kıyılarından istifade edebileceği şekilde yeni limanların açılması gündeme gelebilir.

Bölge içi gelişmişlik farkının giderilmesi için ikinci olarak nispeten geri kalmış bölgelerin kalkınma süreçlerini destekleyici tedbirlerin alınması düşünülmüştür. Bu bağlamda iki sınır kenti olan Edirne ve Kırklareli'nin bu avantajlarından faydalanarak dış ticaretin arttırılması yönünde çalışmalar yapılabilir. Yine aynı amaca hizmet etmek için artık Tekirdağ ilinin sınırlarını zorlayan sanayinin diğer iki kente kaydırılması için gerekli teşviklerin verilmesi üzerinde durulmuştur. Böyle bir teşvik, gerekli birimlerdeki lobi faaliyetleri ve bölgenin kalkınma ajansının bölgenin geri kalmış yerlerine özel bir ilgi gösterilmesi ile mümkün olacaktır.

Son olarak bölgenin tarım arazilerinin korunmasına yönelik yerel politikaların oluşturulmasının bölge içindeki gelişmişlik farklılıklarının giderilmesinde önemli bir rol

oynayacağı öngörülmüştür. Buna göre sadece şehirlerarasında değil, aynı zamanda kent ile kırsal arasındaki farkın da azaltılması gereken bir sorun olarak algılanmıştır. Bunun için tarım sektöründe istihdam edilen kişilerin eğitimi ve kooperatifçiliğin teşvik edilmesi önemli stratejiler olarak belirlenmiştir.

10. SONUÇ

Trakya'nın karşı karşıya kaldığı ve önlem almak zorunda olduğu en önemli konu alınan göçün büyüklüğü ve bu büyük göçün kalıcı olmasıdır. Göç eden kesimin ciddi bir sorun ile karşılaşmadığı müddetçe Trakya'dan ayrılma eğilimi zayıftır. Dolayısıyla, göçün doğurduğu problemlerin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemler büyük önem arz etmektedir. Göç alan yerlerde kentsel alt yapı ve donanım yetmezliği, konut yetersizliği, istihdam güçlüğü, kentsel kültürde farklılaşma, suç oranlarında meydana gelen artış, toplumsal güvensizlik gibi problemler göçün doğurabileceği önemli problemlerdir.

Göç olgusunun, göç edilen yerde emek maliyetlerinin düşürülmesi, yeni işler ve yeni fikirlerin ortaya çıkması ve ölçek ekonomisine ulaşılması gibi olumlu etkileri olabilmektedir. Göç, göçün kaynaklandığı yerde gizli işsizliği azaltabilmekte, geri dönüş durumlarında göç edilen yerde elde edilen bilgi ve teknolojinin transfer edilmesini sağlayabilmektedir. Göç edenlerin tasarruf eğilimlerinin toplumun geneline göre daha yüksek olması nedeniyle göç edenlerin gelirlerinin belirli bir kısmını geldikleri yerlere aktarmaları o bölgenin ekonomik gelişmesi için de olumlu etkiler oluşturabilmektedir (Güder, 2012: 223). Diğer taraftan, göç edilen yerde artan nüfusa bağlı olarak artan kamu yatırım ihtiyacının gerekli ölçüde sağlanamaması ve yerleşik olanlarla göçle gelenler arasında birtakım uyum problemlerinin yaşanması göçün olumsuz etkilerini ifade etmektedir. Göçle beraber göçün kaynaklandığı yerde göç eden kitlenin niteliklerine bağlı olarak üretken nüfus kaybı, beyin göçü ve ölçek ekonomisinin altına düşürülmesi gibi sorunlarla karşılaşılabilir (Güder, 2012: 224).

Ülkemizde, mevcut göçlerin önlenmesi için, kırsal kesimde istihdam alanlarının arttıran ve bölgesel farklılıkları azaltan politikaların oluşturulması gereklidir. Sanayinin göç veren yerlere kaydırılması hem göçü hem de işsizliği azaltacaktır. Kısaca, göç veren yer ve bölgeleri ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan göç alan yerlerin konumuna yaklaştırmaya yönelik politikaların belirlenip uygulanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Bahar Ozan, Fehime Korkmaz Bingöl (2010). Türkiye’de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Y.2010, C.15, S.2 s.43-61,

<http://sablun.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2010-2-3.pdf>, Erişim: Ocak 2013.

Çağlayan, Savaş (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), Güz, Sayı:17,

<http://akademik.mu.edu.tr/data/06020000/resim/file/17-4%20sava%C3%85%20%C3%83%C2%A7a%C3%84%20laya%C3%85.pdf>,

Çelik, Fatih (2007). Türkiye’de İç Göçler: 1980-2000, Erciyes Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi, Sayı 22 Yıl:2007/1, 87-109,

[http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/6-%20\(87-109.%20syf.\).pdf](http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/6-%20(87-109.%20syf.).pdf), Erişim: Ocak 2013

Danış, Didem, Demografi: Nüfus Meselelerine Sosyolojik Bir Bakış: Göçler, http://www.acikders.org.tr/pluginfile.php/4161/mod_resource/content/1/TUBA13.pdf,

Erişim: Ocak 2013

Deliktaş E, Usta S, Bozkurt S, Helvacı B. (2008). Türkiye’de Kentlerde Doğurganlık Hızını Etkileyen Faktörler: Path Analizi Yaklaşımı. 2. Ulusal İktisat Kongresi, 20-22 Şubat, İzmir.

Devlet Planlama Teşkilatı-DPT (2003). İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Ankara, Mayıs.

Dinçer, Bülent, Özarıslan, Metin ve Kavasoglu, Taner (2003). İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Yayın No: **DPT** 2671, 1-250.

Eejem Y. (1997). Türkiye’de İç Göçler, Kentleşme ve Toplumsal Değişme. Mersin Üniversitesi Bilimsel Toplantı Topluluğu, Simurg.

Ersoy, M. (1985). Göç ve Kentsel Bütünleşme, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayını, No:2, Ankara.

Es, Muharrem ve Ateş, Hamza. Kent Yönetimi, Kentleşme Ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 205-248.

Göngör, Nazife (2005). Göç Olgusu ve Arabesk, Uluslar arası Göç Sempozyumu, 8-11 Aralık, Sunumu Yapılamayan Bildiriler, Zeytinburnu Belediyesi, 65-75.

Güder, Gökhan (2012). Türkiye’de İç Göç Kalkınma İlişkisi ve Kalkınma Bakanlığının İç Göçle İlgili faaliyetleri, , (Türkiye’de İç Göçün Sosyo Ekonomik Sonuçları ve Adana Özelinde Değerlendirmesi Sempozyumu, İktisadi Araştırma Vakfı- Yüreğir Belediyesi, İstanbul), 223-237.

Güneş, Fatime (2012). Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika, (Türkiye’de İç Göçün Sosyo Ekonomik Sonuçları ve Adana Özelinde Değerlendirmesi Sempozyumu, İktisadi Araştırma Vakfı- Yüreğir Belediyesi, İstanbul), 181-199.

Gürbüz, Mehmet (2007). Yüreğir’e Göç Eden Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şehirleşme Sürecindeki Değişimi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi, Sayı 15, Sayfa 1-12,

International Organization for Migration, Facts and Figures, Erişim: Ocak 2013
<http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/facts--figures-1.html>

İçduygu, Ahmet, Sirkeci, İbrahim ve Aydıngün, İsmail. Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketine Etkisi, 207-244.

İnce, Gökhan (2010). Tarımdan Sanayiye Geçiş Sürecinde Trakya Alt Bölgesi’nde Göç: Çerkezköy Örneği, (Basılmamış Doktora Tezi), Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.

Özdemir, Murat (2008). Türkiye’de İçgöç Olgusu, Nedenleri ve Çorlu Örneği, (Basılmamış Doktora Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Eylül.

Kaya, Ayhan (2012). Tarihsel Süreçleriyle Türkiye’nin Demografik Yapısı ve İç Göç: Paranın Götürdüğü Yere Git, (Türkiye’de İç Göçün Sosyo Ekonomik Sonuçları ve Adana Özelinde Değerlendirmesi Sempozyumu, İktisadi Araştırma Vakfı- Yüreğir Belediyesi, İstanbul), Adana, 35-51.

Kaygalak, Sevilay (2009). Kentin Mültecileri- Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme, Dipnot Yayınları 80, 1-216, Ankara.

Kocaman, Tuncer (2008). [Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri \(1965-2000\)](#), Ankara: DPT, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Nisan, 1-120..

Koçak, Yüksel, Elvan Terzi (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt 3, Sayı 3, Yıl:2012 <http://iibfdergi.kafkas.edu.tr/wp-content/pdf/c3s3/163-184.pdf>, Erişim: Ocak 2013.

Mutluer, M., (2003). Uluslararası Göçler ve Türkiye, Çantay Kitabevi, İstanbul.

OECD (2009). International Migration: The Human Face of Globalisation, OECD Multilingual Summaries, Summary in Turkish, 1-7.

Özdemir Hakan (2012). Türkiye’de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Kırgız-Türk sosyal Bilimler Enstitüsü <http://www.akademikbakis.org/30/11.pdf>, Erişim: Ocak 2013.

Pazarlıoğlu, MV (2007). İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi. Yönetim ve Ekonomi, Cilt:14, Sayı:1, 121-135.

Sağlam, Serdar (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Erişim: Ocak 2013
http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/serdar_saglam_turkiyede_ic_goc_olgusu_kentlesme.pdf

SAM (2013). Trakyaka Göç Araştırması kalitatif Araştırma Raporu, Ocak, 1-66.

Toksöz, Gülay (2006). Uluslararası Emek Göçü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 129, 1. Baskı, Mart, İstanbul, 1-267.

Uzunoglu, H. (2006). İzmir’de İç Göç Dalgası. İzmir Ticaret Odası. AR&GE Bülten. 2006 Temmuz-Bölgesel.

Üçdoğruk Şenay (2002). “ İzmir’deki İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi”. DEÜ İİBF Dergisi. Cilt:17 Sayı:1.

Yamak Nebiye, Rahmi Yamak (1999). Türkiye’de Gelir Dağılımı ve İçgöç, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:1, Cilt: 1, 16–28
<http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt1.say%C4%B11/yamak%20yamak%201.1.pdf>, Erişim: Ocak 2013.

DİĞER KAYNAKLAR

TUIK, www.tuik.gov.tr

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları –ADKNS, (2013), Ankara, Mart.

Kalkınma Bakanlığı, www.dpt.gov.tr

<http://www.ika.org.tr/NewsDownload/sege2011.pdf>